

حكومهتی هه‌ریمی كوردستان

وهزارهتی خویندنی بالاو توێژینهوهی زانستی

زانكۆی سه‌لاحه‌دین - هه‌ولێر

كۆلیژی په‌روه‌رده / به‌شی رێنمایی و په‌روه‌ردهی ده‌رونی

(كه‌سایه‌تی گومانای و په‌یه‌ه‌ندی به نامۆبونی سیاسی لای گه‌نجانی شاری هه‌ولێر)

پێشكه‌ش كراوه به ئه‌نجومه‌نی به‌شی رێنمایی و په‌روه‌ردهی و ده‌رونی وه‌ك به‌شێك
له پێداویسته‌كانی ده‌رچون و به ده‌سته‌پێانی پروانه‌ی بكالۆریۆس

توێژه‌ر:

نازه‌نین ئازاد عمر

سه‌ر په‌رشته‌یار :

د. كاظم زرار أحمد

(بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ)

(قَالُوا سُبْحٰنَكَ لَا عِلْمَ لَنَا اِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا اِنَّكَ اَنْتَ الْعَلِیْمُ الْحَكِیْمُ)

(صدق الله العظيم)

سورة البقرة (32)

پیشکشه به

• هه‌موو ئەندامانی خیزانه‌که‌م که هه‌میشه پالپشتم بون له‌هه‌موو لایه‌نیکه‌وه تا گه‌یشتووم به‌م ئاسته.
• هه‌موو ئەو مامۆستا‌پانه‌ی له‌هه‌موو قۆناغه‌کانی خویندن گه‌ر به وشه‌یه‌کیش بی فیریان کردوین.
• ئەوانه‌ی زانست ده‌کهنه پیره له پیناو خزمه‌ت کردنی مرۆفایه‌تی.

تویژه‌ر

سوڤاس و پڙانين ...

- سوڤاس ٻو خواي گهورهو بهڃنده ڪه يارمهتيدرو ئاسانڪهرم بوله نوسيني توڙينهوهڪهم.
- سوڤاسيڪي بيپايانم ٻو(د.ڪاظم زرار احمد) رڻيشاندهرو هاوڪارم بوو لهتوڙينهوهڪه.
- سوڤاس ٻو خيزانهڪهم ڪههميشه پشتيوانم بوون ويارمهتيدروم بون له توڙينهوهڪهم.

توڙهر

پرپاری سەرپەرشتیار

پهسه نكردنى توژیڭنهوهى بهردهست به ناونیشانى (كهسایهتى گوماناوى وپهيوهندى به نامۆبونی سیاسى لای گهنجان) پیشكەش كراوه له لایهن قوتابى توژیڭه (نازهین نازاد عمر محمد) ئاماده كراوه له ژیر سەرپەرشتى من له بهشى رینمایى و پهروهردهى دهرونى-كۆلیژی پهروهرده-زانكۆى سه لاهه دین-ههولیر وهك بهشنگ له پیداو یستیهكانى بروانامهى به كالتوریۆس رینمایى و پهروهردهى دهرونى.

واژۆ

سەرپەرشتیار: د.كازم زرار أحمد

پوختہی توئزینہوہ

ئامانجی توئزینہوہکہ بریبتیہ له پئوانی ہرہیک له کہسایہتی گوماناوی و پھیوہندی به نامؤبونی سیاسی لای گہنج بهپی جیاوازی گؤراوی رہگزی نیر ومئ وه زانینی پھیوہندی نیوان گؤراوہکانی(کہسایہتی گوماناوی و پھیوہندی به نامؤبونی سیاسی لای گہنج) ، میتودی توئزینہوہ بریبتیہ له میتودی وهسفی وهنمونہی توئزینہوہ بریتی بوو له ۸۰گہنج له رہگزی نیرو مئ کہ به شیوہیہکی ہرہمہکی دابہش کران بهسہر گہنجانی شاری ہولیر توئزمر بو پئوانی کہسایہتی گوماناوی پیوہری (فریمان، ۲۰۰۸) بهکارہیناوه کہ بریتی بوو له ۳۱ برگہ وه بو پئوانی نامؤبونی سیاسی پیوہری (احمد، ۲۰۱۷) بهکارہیناوه کہ بریتی بو له ۲۸ برگہ کہ وه لامہکان بریتیون له(ہمیشہ ، زورجار، ہندیکار، بہدہگمن، ہرگیز) وه ہسروہا پیوہرہکی تریش واتا نامؤبونی سیاسی بریتیون له (بہتندی له گہلی ریکدہکوم ، ریکدہکوم له گہلی، بی لایمن، ریکناکوم له گہلی، بہتندی له گہلی ریکناکوم) وه بہکارہینانی یاسا ئاماریہکان ریژہی سہدی (test-T)، pss ، یاسای پیرسون وناوہندہ ژمیری ولادانی پیوہری. دہرئہنجام دہرکہوت کہوا ریژہی کہسایہتی گوماناوی و نامؤبونی سیاسی له ئاستیکی بہرزدا نیہ لای نمونہی توئزینہوہ بهلام له جیاوازی رہگزی دہرکہوت کہوا رہگزی نیر ئاستی کہسایہتی گوماناوی و نامؤبونی سیاسی لای بہرزترہ به بہرورد له گہل رہگزی مئ ہسروہا پھیوہندیکی ہاوتہریب ہبوو له نیوان ہردوو رہگزمکہ واتا تا ئاستی کہسایہتی گوماناوی بہرزترہیہوہ دہبیتہ ہوکاری دروست بوونی نامؤبونی سیاسی وه به پیچوانہوش راستہ لای نمونہی توئزینہوہکہ .

پیرست

ژ	بابه‌ته‌کان	لاپه‌ره
۱	قورئانی پیروژ	ا
۲	پیشک‌کش کردن	ب
۳	سوپاس و پیزانین	ج
۴	بریری سهر پهرشتیار	د
	بریری لیژنه‌ی گفتوگو	ه
	پوخته‌ی توژیژینه‌وه	و
۵	پیرست	ز-ح
۶	بهشی یه‌که‌م: چوار چیوه‌ی گشتی توژیژینه‌وه	۱۰-۱
۷	کیشه‌ی توژیژینه‌وه	۳-۲
۸	گرنگی توژیژینه‌وه	۵-۴
۹	ئامانجی توژیژینه‌وه	۶
۱۰	سنوری توژیژینه‌وه	۷
۱۱	دیاریکردنی زار او‌ه‌کان و پیناسه‌کردنیا	۱۰-۹-۸
۱۲	بهشی دوو‌ه‌م چوار چیوه‌ی تیوری و توژیژینه‌وه‌کانی پیشوو	۲۰-۱۱
۱۳	یه‌که‌م: تیور‌ه‌کانی که‌سایه‌تی گومان‌اوی	۱۳-۱۲-۱۱
۱۴	دوو‌ه‌م: توژیژینه‌وه‌کانی پیشوو	۱۵-۱۴
۱۵	سئیه‌م: تیور‌ه‌کانی ناموبونی سیاسی	۱۷-۱۶
۱۶	چوار‌ه‌م: توژیژینه‌وه‌کانی پیشتوو	۲۰-۱۹-۱۸
۱۷	بهشی سنیه‌م	۲۶-۲۱
۱۸	جئیه‌جئیکردنی توژیژینه‌وه	۲۱
۱۹	یه‌که‌م: زریبازی توژیژینه‌وه	۲۱
۲۰	دوو‌ه‌م: کۆمه‌لگه‌ی توژیژینه‌وه	۲۱
۲۱	سئیه‌م: نمونه‌ی توژیژینه‌وه	۲۲
۲۲	چوار‌ه‌م: نامراز‌ه‌کانی توژیژینه‌وه	۲۳
۲۳	پینجه‌م: پیوه‌ه‌کانی که‌سایه‌تی گومان‌اوی و ناموبونی سیاسی	۲۳
۲۴	راستگویی پیوه‌ر	۲۴
۲۵	جئیکیری پیوه‌ر	۲۴
۲۶	جئیه‌جئیکردنی نامراز‌ه‌کانی توژیژینه‌وه	۲۵
۲۷	یاسا ئاماریه‌کان	۲۶
۲۸	بهشی چوار‌ه‌م	۳۳-۲۷
۲۹	خستنه‌ سهر‌رووی ئه‌نجامه‌کان و گفتوگو‌کردنیا	۳۰-۲۹-۲۸-۲۷ ۳۲-۳۱
۳۰	راسپارده‌کان	۳۳
۳۱	پیشنیار‌ه‌کان	۳۳

۴۹-۳۷	پاشكۆكان	۳۳
	پېرسنى خشتهكان	۳۴
۲۲	خشتهى ژماره(۱) نمونهى تويژينهوه رون دمكاتهوه	۳۵
۲۵	خشتهى(۲) راي شارهزايان بۆمانهوه لابردي برهككاني پيوهرى كهساپهتى گوماناوى	۳۶
۲۵	خشتهى(۳) راي شارهزايان بۆمانهوه لابردي برهككاني پيوهرى نامؤبونى سياسى	۳۷
۲۶	خشتهى(۴) جيگيرى پيوهر	۳۸
۲۸	خشتهى(۵) ناستى كهساپهتى گوماناوى لاي نمونهى تويژينهوهكه	۳۹
۲۹	خشتهى(۶) ناستى نامؤبونى سياسى لاي نمونهى تويژينهوه	۴۰
۳۰	خشتهى(۷) زانينى ناستى كهساپهتى گوماناوى بهپى گوراوى رهگهز(نير-مى)دهردمخات	۴۱
۳۱	خشتهى(۸) زانينى ناستى نامؤبونى سياسى لاي نمونهى تويژينهوهكه به پى گوراوى رهگهز(نير-مى)دهردمخات	۴۲
۳۲	خشتهى(۹) زانينى پهيوهردى نيوان گوراوهكانى كهساپهتى گوماناوى ونامؤبونى سياسى	۴۳
	پېرسنى پاشكۆكان	۴۴
۳۸-۳۷	راپرسى شارهزايان بۆ گونجاني برهككاني پيوهرى كهساپهتى گوماناوى	۴۵
-۴۰-۳۹ -۴۲-۴۱ ۴۳	راپرسى شارهزايان بۆ گونجاني برهككاني پيوهرى نامؤبونى سياسى	۴۶
۴۴	ناوى نهو شارهزايانهى كه تويژهر پشنى پى بهستون بۆ راستگويى رواهتى پيوهرهكان	۴۷
-۴۶-۴۵ -۴۸-۴۷ ۴۹	ههردوو پيوهرى جيبهجىكردن	۴۸

بهشتی بهکهم:

گرفتی تو یژینهوه

گرنگی تو یژینهوه

ئامانجهکانی تو یژینهوه

سنوری تو یژینهوه

دیاریکردنی زار او هکان و پیناسه کردنیان

گرفتی توڙينهوه

تيڪچووني ڪهسايهتي يهڪيڪه له مهترسيدارترين جوڙهڪاني تيڪچووني ڪهسايهتي و خاومنهڪاني به گرتنهبهرى شيوازيڪي بيرگردنهوهى ناعهقلائي تايهتتمندن. نهوان بهردهوام له پروانگهيهڪي توندرهوهوه کردهوى ڪهسائي ديڪه روون دهڪنهوه، نههمش وايان لئدهڪات بهردهوام گومانيان لئبيڪات كه له ههمووى گرنگتر ناتوانيت باشتربير له ڪهسائي ديڪه بڪهينهوه. واتا نههم تيڪچوونه ڪهسئييه ڪاريگهري زوري ههپيه بهسهر نامؤبوني سياسي لهدهستداني تواناو بههرمو شوناسي گهنجهوه بههوى نهوهى كه رولي لاوان له پهرپيداني بههائى هاوبهشي ڪارايي سياسي پهڪ دهخن لهڪومهلگهو وهبويه تاڪ ههست بهگومانگردن و جيابونهوى دهروني بيپاڪ بون ونهوني متمانہ لهههلهڪهوتہ سياسيهڪان دهگريتهوه. وه گهنجان ههست بهوه دهڪن كه توشي چهوساندنهوه وهبشيويهڪ دهڙي ڪهراوبچونهڪاني ڪپ بوتهوه لهڪومهلگا گوماني بهردهوام نهوني متمانہوه ورق ليوننهوه له دهسهلاتي ستمڪار بو دروست دمبيت. وهههوى دابيننهگردن و گوڙيايهلي لهماف وڪاري تواناو لئهاوتوي دابيننهگردني باردوخيني شايسته بو گهنج له كومهلگهههوى خوي حالته توندرهوهش وا دهڪات نهخوشهڪه گومان له نزيڪترين ڪهسهڪان بڪات، و وهههڪاني ههبيت كه نهوانن پيلانگيري له دهڙي واتا دهسهلاتداراني سياسي و رهنگه شتهڪان خراپتر بين و نهو پني وايه ميدياي وهڪ تلهلفزيون و راديو به شيويههڪي شهخسي دهيكاته نامانج به پهيامي تايهت كه له ريگهه ههواوه بوي پهخش دهڪريت. كه نههمش راستهوخو پهيوندي ههيه به جوڙي ڪهسايهتي به خولقاندني نامؤبي لاي ههنديڪ تاڪ ههوهڪو دياره كه نامؤبي گوزارشته له دؤخيني دهروني، بهلام بهريهڪهوتينيكي زوري لهگهل ڪايهه سياسيهدا ههيه بويه ڪهسايهتي گوماناوي بهرامبهر بهنامؤبوني سياسي ههستي نارازيبون له بارودؤخي سياسي ونامؤبون لهحڪومت ههستگردن به بندهسهلاتي وبتيوانايي بو دروست دهبي بهتايهتي نهوڪاتههه ڪه دهسهلات و كومهلگا ريز لهبوچونهڪان ناگرن وه گوي به ههلبزاردنهڪان نادن وهبهشداريگردني لهبرياره سياسيهڪان تهنها وههميڪه وڪاريگهري راستهقينهه نيهه. سياسهت ههم بهرپرسه له نامؤبوني كومهلآيهتي و ههم دهسهلاتيڪه بو دڙايهتيگردني نامؤبون. خيرابووني گه وره ي خولگه نابووري و ته ڪنه لوڙيه ڪان و زانياريه ڪان له ژير روشنايي جيهانگيري نابووري و ڪولتووري و سياسيدا بووه ته هوى دروستبووني سه ختبيه ڪي زور له خوگونجاندي كومه لايه تيدا له گه ل ده رهه نجامه ڪاني نه م پيشهاتانه دا، كه بووه ته هوى بلاوبوونه وه ي دؤخيني نامؤبون به هه موو جوړه ڪانيه وه، بيزاري و... نه بووني متمانہ به خوبون له نيو زور كه سدا، و تييدا، ڪيشه ي توڙينه وه كه ده ستيڪرد به زانين گرنگترين هوڪاره ڪان كه ده تباته دؤخي نامؤبوني سياسي به تايهه تي كه گه نجان كه ههستي بيتمانهي وگوماني تهواو بهتايهتي

کاتیک که باس له سیاست دهکریت لهسەر کاروباری سیاسی و دام ودهزگا سیاسیەکان بۆ دروست دەبی که هەست بە نەبونی هیواو برۆا بەژیان گومانی تەواو لەسەر پێشەات و لایەنە سیاسیەکان دە نالین، و گرنگترینیان کاریگە رییە کان له چوارچیوہ ی گۆراوہ سیاسیہ کہ دا، و زانینی گرنگترین دە رکه و تە کانی چونی گەنجان بۆ دەرموہی و لات و چارە سە ر و پێشنیارە کان کہ دیار دە ی نامۆبوونی سیاسی له روانگە ی تیگەیشتنی گەنجانەوہ سنوردار دەکەن. نامۆبوون، دوورکەوتنەوہیە له جەوہەری خۆت، شوین و نکر دنە و لەدەستدانی ویستە. سەرەنجام هەستکردنە بە شەرم و شکاوی، دۆخیکە تێیدا مرۆف هەست بە لەدەستدانی شوناس و پێگە ی خۆی دەکات. خراپترین هەستی نامۆیی ئەوہیە مرۆف لەناو خۆیدا هەست بەوہ دەکات هیچ کاریگەرییەکی نە بەسەر خۆیەوہ و نە بەسەر کاروباری گشتییەوہ نەماوہ. هەر نامۆبیشە دۆخی بێباکی سیاسی دینیتە ئاراوہ، بێباکی سیاسی سڵەمینەوہ و تۆرانە له بەشداریکردنی کردە سیاسیەکان و بەشداری سیاسی، ئەوہ بۆیە ئەوہی کۆچی کردووہ بۆ ولاتیکی بێگانه چرای شوناسی دەکوژیتەوہ، چونکہ له رووی شوین و پێوہندی و زمانەوہ، تاییەتمەندی خۆی له دەست داوہ و بەر نامۆیی کەوتووہ.

گرینگی توئزینەوه

كەسایەتی گومانای جۆریكە لە نائارامی دەرونی كە تیدا تو شیوازیکی رەق و ناتەندروست ھەببە لەبیرکردنەوهو كارکردن ورەفتارکردن. كەسێك كە خەسڵەتی كەسیتی گومانای ھەببە كێشەى ھەببە لەھەستکردن وپەپوەندی بە بارودۆخ و خەلكەوه ئەمەش دەبیتە ھۆی كێشەوسنورداریبەكی گرنگ لە پەپوەندیبەكان وچالاکیبە كۆمەلایەتیەكان ،بۆیبە گرنگە توئزینەوه ئەنجام بدریت لەم جۆرە كەسایەتیبە تا زیاتر تیشك بخریتە سەر ژیانى ئەو كەسانەى كە بەم خەسڵەتانەوه بەرەو رووی كێشە دەبنەوه كە لەوانەیبە كارىگەرى ھەببیت لەسەر خودى تاك وپەپوەندی لەگەڵ خەلك بەتایبەتی كەسە نزیكەكانى. لەھەندىك حالەتدا لەوانەیبە تو نەزانیت كە نەخۆشى كەسیتیت ھەببە چونكە شیوازی بىرکردنەوهو رەفتارت بۆ تو سروشتیە وەلەوانەیبە تو گلەبى لەوانى تر بكەیت بۆ ئەو تەھەدایبەى كە پروبەروت دەبیتەوه وە (مصطفى، 2019) نامازە بەوه دەكات كە تیشك خستتە سەر كەسیتی پارائۆید سەرەراى بەگومانى زۆر بە دەگمەن باوەر بە كەسانى تر دەكەن وە گۆئ نادات بە راوبۆچونى ئەوانى تر لەسەر بۆچونەكەى خۆى سورە بەشیوھەبەكی گشتى ئەم جۆرە لەكەسایەتی پۆبۆستە گرنگیان پى بدریت بەتایبەتی گەنجان فەراھەم كردنى ژیانىكى شایستەو بەشدارىكردنیان لە كۆرۆسیمیئارو بریارە سیاسیبەكان گرنگە گۆئ لە راوبۆچونىبەكانیان و بریارەكانیان بدریت بۆ ئەوهى نەكەونە ناو ئەم وەھم و گومانە توندروھەى كە بۆ دەسەلات لایەنە سیاسیبەكانەوه دروست دەبى گرنگی بەھىواو راوبۆچون و بەھەرەو خولیاكانى گەنج بدریت

پروۆسەى پەروەردەكردنى سیاسى بۆ گەنجان دەبیت ئاراستەى زیادكردنى بەشدارىكردنى گەنجان لە كارلێكەكانى سیاسیدا بكریت بەم پێبەى لە داھاتوودا بەرپرسارىتی سەرگردایەتیکردنى كۆمەلگا لە ئەستو دەگرن، بۆ ئەوهى شایستە بن بۆ ئەوهى گۆرانكارى لە كۆمەلگادا بەگۆیرەى پێشھاتە جیھانبەبەكان ئەنجام بەن، كە دەبیتە ھۆى... چالاکكردنى رۆلى ئەو گەنجانەى كە ببیاكن لە سیاسەت و وایان لێكردن گرنگی پێدەن و بەلێنى پێدەن وەك بەشێك لە بەدەستھێنانى رەگەزنامە (نەجار، 2002، لا 16). بە لەبەرچاوكردنى ئەو وزە شاراوھیانەى كە لاوانى كورد خاوەنیاكە كە پۆبۆستیان بە رینمایى و پالئەر و پینگەبشتن ھەببە، پۆبۆستە بەرپرسان و بەرپرسانى ئیدارەى دەولەت گرنگی بەم گروپە كۆمەلایەتیبە زۆر گرنگە بەن، بەرووی پێشنیاربەكانیاندا بكریتەوه، بۆچوونەكانیان وەربگرن و چالاکكردنى رۆلى سیاسى و كۆمەلایەتی خۆیان، بە مەبەستى پێشخستنى پروۆزەكانى گەشەپێدانى مروۆبى بە ھەموو رەھەندەكانیبەھە. ئابوورى و كۆمەلایەتی و رۆشنبیری و لێكۆلینەوهكانى ئیستا ھەنگاویكە لەو ئاراستەیدا بۆ پێشكەشكردنى تیروانینی زانستى سەبارەت بە ھەلوۆبستى دەروونى گەنجان لەم رووھە . دواى نامۆبوونى سیاسى یەكێكە لە

مەترسیدارترین شیۆمەکانی نامۆبوون بۆ گەنجان لە کۆمەڵگا هاوچەر خەکاندا، بەو پێیە لە ئەنجامدا گەنجان لە پروداو سیاسییەکانی ئیستا دوور بخەیتەووە که بەدەستیەووە دەنالیئیت بەبێ ئەوەی توانای دژایەتیکردن یان گۆرینیان هەبێت، بەجۆریک که ئەو خۆی بە تاراوگەیک دەبینیتەووە که بێتوانایە لە بریاردانی کاریگەر لە لایەنەووە (أحمد، 2017، لا5). سیاسی وەک چۆن هەست دەکات کۆمەڵگا و دەسەلات هەستی پێ ناکەن و پەيوەندی بەووە نییە و هیچ بەهەیکە لە کۆمەڵگادا نییە (الرواشدە، 2011، لا 269).

ئەو کەسانە لە سوود لە دامەزراندنەکانی بەرپرسیاریتی پەروەردە و ئابووری و کار و مەرناگرن، زیاتر بەرپرسیاریتی نامۆبوونی سیاسی دەبنەووە، ئەمەش وایان لێدەکات بەشداری لە لایەنە جیاوازەکانی ژانی گشتی وەک هەلبژاردن و کۆنفرانس و سیمینارەکان نەکەن و ئەمەش رەنگە رەنگدانەووەی نەڕینی لەسەر... پرسی یەگەرنتی کۆمەڵایەتی، که یەکیکە لە فاکتەرە سەرەکییەکانی گەشەکردن و گەشەسەندنی کۆمەڵگا. (علی، 2013، لا33)، و نامۆبوونی سیاسی بەستراووەتەووە بە کۆمەڵیک رەفتاری سیاسی بەرفراوان، لەوانەش رەفتاری شۆرشگێرانە، داوای چاکسازی دەکات، خۆبەدوورگرتن لە دەنگدان، و بەشداریکردن لە بزوتنەووە سیاسیە توندڕەوکان. (عبد الوهاب، 2000، لا58).

بە مەبەستی حیسابکردنی ریزە سەدی نامۆبوونی سیاسی لە نیوان نمونەیکە لە خویندکارانی زانکۆی ئوردن، توێژینەووەی عەزم 1989 دەریخستوووە که زیاتر لە (20%) یان هەست بە نامۆبوونی سیاسی دەکەن، هەرەها نێرەکان زیاتر نامۆبوونیان هەیکە لە مێیەکان، هەرەها ئەم نامۆبوونە پەيوەندییەکی پێچەوانەیی هەیکە بە بەشداریکردنی گەنجان لە چالاکییە سیاسییەکان، لە کاتییدا پەيوەندییەکی راستەوخۆی بە لەگەڵ بۆچوونی ئەندامانی نمونەیکە هەیکە سەبارەت بەووەی که دەبێت کردەووەی سیاسی چی بێت و تاییەتمەندییەکانی (بەنات و بسام، 2003، لا 44) توێژینەووەی موباید 2010 ئاشکرای کرد که پەنابەرائی کەمپی فەلەستینی بەلاتە هەست بە نامۆیی سیاسی دەکەن لە رینگەیی چەند نیشاندەرێکەووە، لەوانە: گۆشەگیری، یاخیبوون و نەبوونی گونجانن جیاوازی لە نامۆبووندا بەپێی رەگەز، تەمەن، بروانامەیی خویندن، باری هاوسەرگیری، جۆری خانووبەرە، و بری داهاات، لەکاتییدا سیاسییە نامۆبوون بەپێی زیادبوونی ژمارەیی ئەندامانی خیزان و پەيوەندییە سیاسییە چەپەکان زیاد دەکات .

گرنگی ئەم توێژینەووەیە ئیستا لە گرنگی گروپی ئامانجدارەووە سەرچاوە دەگرنیت که تێیدا، واتە گەنجان وەک ئەو گروپەیی که کۆمەڵگاکان تێیدا گەشە دەکەن و ئەگەر خاوەنی ئەو لێهاتووییە دەروونی و ئەزمونە ژيانانە بن که پێویستن بۆ ئەووەی لەگەڵ رێگاکانی مۆدیرنیتەدا هاوسەنگ بن و پێشکەوتن بە هەموو جۆرەکانیەووە. نامۆبوونی سیاسی و بێهەشی ریزەیی لە سەرۆکی لیستی ئەو ئاستەنگە دەروونی و

کولتور بیانەدان کە رینگرن لە رۆلی پێشەنگایەتی و گەشەپێدان و چاکسازی گەنجان. پرۆسە ی پەرودەکردنی سیاسی بۆ گەنجان دەبێت ئاراستە ی زیادکردنی بەشداریکردنی گەنجان لە کارلێکەکانی سیاسیدا بکریت بەو پێیە ی لە داھاتوودا بەرپرسیاریتی سەرکردایەتیکردنی کۆمەلگا لە ئەستو دەگرن، بۆ ئەو ی شایستە بن بۆ ئەو ی گۆرانکاری لە کۆمەلگادا بگونجیت لەگەڵ پێشھاتە جیھانییەکان، کە ببیتە ھۆ ی چالا کردنی رۆلی ئەو گەنجانە ی کە ببیاکن لە سیاسەت و وایان لیکردن کە گرنگی پێبدەن و بەلێنی پێبدەن وەک بەشیک لە بەدەستھێنانی پێگە ی ھاوڵاتیبوون (نەجار، ۲۰۰۲، ل ۱۶).

لە بەریتانیا توێژینەو ی سیتیرین و ھاوکارەکانی لە سالی ۱۹۷۵ گەیشتنە ئەو ئەنجامە ی کە نامۆبوونی سیاسی بریتییە لە نارازیبوونی تاک یان دابران لە پرۆسە ی سیاسی، کە مەرجیکی گشتییە کە ھاوڵاتیان ھەست بە بەرکەوتنیک ی کەم دەکەن لەگەڵ پراکتیکەکانی دەسەلاتی سیاسی. تاکەکانی پەراویزخراوی سیاسی لە سیاسەت دەکشینەو و لە خراپترین ھالەتدا رەنگە ئەمە ببیتە ھۆ ی چالاکی سیاسی شەرانگیزتر وەک نارەزایەتی، ئاژاوە و تەننەت تیرۆر. ھەر وەھا رۆون بوو وە کە نامۆبوونی سیاسی لە چەند سەرچاوەیە کەو ە دیاری دەکریت، لەوانە داھاتی کەسی، پەرودە، تەمەن، رەگەز و رەگەز، چونکە دەرکەوت کە چینی بێبەشەکانی چینی کریکار و چینی خوار وە بەرزترین نامۆبوون (پانتۆجا، 2003، ل 442).

نامانجی توژیڙینهوه:

- 1- زانینی ئاستی کەسایەتی گوماناوی لای نمونەیی توژیڙینهوهکە بەگشتی.
- 2- زانینی ئاستی کەسایەتی گوماناوی لای نمونەیی توژیڙینهوهکە بە پێی گۆراوی رەگەز (نیر - می).
- 3- زانینی ئاستی نامۆبوونی سیاسی لای نمونەیی توژیڙینهوهکە بەگشتی.
- 4- زانینی ئاستی نامۆبوونی سیاسی لای نمونەیی توژیڙینهوهکە بە پێی گۆراوی رەگەز (نیر - می).
- 5- زانینی پەپۆندی ئیوان گۆراوەکانی کەسایەتی گوماناوی و نامۆبوونی سیاسی لای نمونەیی توژیڙینهوهکە.

سنووری توژیڙینهوه:

سنووری توژیڙینهوه بریتییە لە گەنجانی شاری هەولێر بۆ ساڵ (2022 - 2023).

دیاریکردنی چەمکەکان

کەسایەتی

- پیناسەیی کەسایەتی لای (جۆن واتسن، 2015): سەر جەم ئەو چالاکیانەییە کە دەتوانرێت بزانرێت و پەرەیی پێی بدرێت لەرێگەیی سەرنجدانی راستەقینەیی رەوشتەوه بۆ ماوەیەکی گونجاو باش تا بتوانرێت کۆمەڵێک زانیاری باوەرپێکراو بەدات بە دەستەوه. (قەرچەتانی، 2015، لا 293)

- (جۆردن ئۆلپۆرت، 2015): بەم شێوەییە پیناسەیی دەکات دەلێت کەسایەتی رێکخراوی دینامیکی ناووەهیی مروۆف کە رێکخەری هەموو کۆئەندامە جەستەیی یو دەرونیەکانە تاییەتمەندییەک دەدات بەتاک و هە جیایی دەکاتەوه لەکەسایەتی ترو خۆسازدانی لەپال ژینگەدا بۆدایین دەکات (قەرچەتانی، 2015، لا 293).

- (مستەفا، 2019): بریتییە لە کۆمەڵێک لە خەسڵەتی جیاکاری لایەنەکانی جەستەیی و دەروونی و کۆمەڵایەتی تاک، رەنگدانەهەیان دەوێت لە سەر بیرکردن و رەفتار و میزاجی تاکەکە، و ئەم خەسڵەتانەش بەرھەمی کارلێکردنی ھۆکارە بۆ ماوەیی و بایۆلۆجی و ژینگەییەکانن (مستەفا، 2019، لا 497).

-پیناسه‌ی کەسایەتی لای (ئەلفرید ئادلەر): مرۆف بەپێی سروشتی خۆی بەد و خراب نییە، وە هەلەکان هەرچی بن ئەو هەلەکانە دەگەڕێنەوه بۆ تیگەیشتنی هەلە بۆ ژیان، و نابێت بەهۆیانەوه بچەوسینرێت لەبەر ئەوەی مرۆف توانای گۆرانی هەیە، رابردوو تێپەربوو بەبێ گەرانەوه، مرۆفیش ئازادە بۆ ئەوەی بە بەختەوه‌ری بژی (مستەفا، ۲۰۱۹، لا ۷۷).

پیناسە‌ی کەسایەتی گومان‌اوی

- کەمال (1983): کەسایەتی گومان‌اوی بەو شێوەیە پیناسە کردووە: کەسێک کە لە بۆچوون و مامەلە و بیروکەکانیدا رەقە، ئەو قەناعەتی بە روانگە‌ی کەسانی دی نییە و بیروکەکانیان قبول ناکات، لە دامەزراندنی پەيوەندی بەردەوام و سەرکەوتوودا گەورە‌یە لەگەڵ ئەو کەسانە‌ی کە پەيوەندییان بە‌وه‌وه هەیە، و خۆی لە خولگە‌ی کۆمە‌لایەتی دابراو دەبینێتە‌وه کە ئەمەش هەست و سۆز و گومانە‌کانی زیاد دەکات (کەمال، ۱۹۸۳، لا ۸۳).

- العزى (2004): پیناسە‌ی کەسایەتی گومان‌اوی دەکات بەم شێوە‌یە: کەسێک کە متمانە‌ی بە کەسانی تر نییە، لەرادە‌بە‌دەر هەستیارە، و هەمیشە ژینگە دەپشکنێت بۆ دۆزینە‌وه‌ی نیشانە‌یە‌ک کە باوەر بە بیروکە فەناتیکە‌کانی دەکات (العزى، لا 19، 2004).

-سمیس پیناسە‌ی کردووە (smith, 2005): ئەو کەسە‌یە کە گومان‌ی لە هەموو شتێک هەیە کە دەبیستێت مەگەر بە‌لگە‌ی پێویست لەبەر دەست‌دا بێت بۆ ئەوە‌ی ئاماژە‌ی پێبکات و داواى پشتر استە‌کردنە‌وه‌ی بکات، و بیروکە‌ی وریایى دەگرتە‌بەر پێش ئامۆژگاریکردن یان بە‌زکردنە‌وه‌ی بیروکە‌یە‌ک، چەمکێک یان بە‌رەمێک.

- پیناسە‌ی کتییى دەست‌نیشان‌کردن و ناماری (VI-MSD): کەسایە‌تی‌یە‌کە بە بێ‌متمانە‌ی و گومان‌ی تە‌واو لە کەسانی دیکە تاییە‌تمە‌ندە و پالە‌رە‌کانیان وە‌ک بە‌دخوایى یان ئیرە‌یی و کینه هە‌ل‌گرتن لێ‌کە‌درتە‌وه (سە‌عید، ۱۹۹۹، لا ۱۵).

پیناسە‌ی تیۆری کەسایەتی گومان‌اوی

پیناسه‌ی (مسته‌فا، ۲۰۱۹): به‌شیوه‌یه‌کی گشتی ئەم جوړه که‌سایه‌تییه له سل‌کردنه‌وه‌وگومانیکه‌ی کویرانه به رامبهر خه‌لک وئوانی تر دهرده‌که‌هوی، هه‌میشه پالنه‌ره‌کان وهه‌وله‌کانی خه‌لک یان ئه‌وانی تر به نیازیکی خراب لیکه‌داته‌وه . (مسته‌فا، ۲۰۱۹، لا ۵۸۲).

پیناسه‌ی کرداری که‌سایه‌تی گومانای

بریتیه له کوی ئەو نمرانه‌ی توێژهر به ده‌ستیان هیناوه له وه‌لام دانه‌وه‌ی برگه‌کانی پیوه‌ری که‌سایه‌تی گومانای لای گهنجان.

نامۆبۇونى سىياسى

-لین(1962): ھەستکردنى تاكە بە جىابوونەھە لە ھۆكۈمەت و كاروبارى سىياسى لە كۆمەلگەكەيدا، ھەستىكە دور لە بەرژمۈھەندى تىدەپەرىت ئەوئىش رەتكردەنەھە و پشئىوانى نەكردى لە شىۋازى برىاردانى سىياسى دەگرىتەھە(زغىب، 2015، لا117).

-olsen(1969): مەئىلى رقتىبونەھە بەرەمبەر بە سىستەمى سىياسى كە لىرووى چەمكەھە بەسەر دوو بەشدا دابەشكراھە : (لەدەستدانى تواناى سىياسى) – (نارمزاى سىياسى) (Olsen, 1969, p288).

-finifter(1970): ئاراستەى نەرىنى تاكە بەرەمبەر دام و دەزگای ھۆكۈمى و سىياسىھەكان، بەسەر چوار رەھندا دابەش دەبىت (لاۋازى سىياسى) – (ناستاندردى سىياسى) – (لەدەستدانى ماناى سىياسى) – (گۆشەگىرى سىياسى) (Finifter, 1970, p390-291).

- weakliem&borch(2006): ھەستى تاكە بە لاۋازى دەسەلاتى دام و دەزگا سەرەكەكانى كۆمەلگا (Weakliem&Borch, 2006, p415).

- oskarson(2007): كۆمەلگا ھەستى بى گرىنگىدانى تاكە بەرەمبەر بە سىستەمى سىياسى و نەمانى متمانە بە سىياسەتمەدارانى كۆمەلگا(Oskarson, 2007, p118).

- وود(2014): ھەستى گشتگىرى تاكە بە دوركەوتنەھە لە دام و دەزگا سىياسىھەكان و سەركرە سىياسىھەكان و بەھاكانى كۆمەلگا.

پىناسەى نامۆبۇون:

- سىمان لە سالى ۱۹۵۹: چەمكىك كە دەتوانرىت لە رىگەى پىنج ماناھە دەرىدرىت: بىدەسەلاتى، بىمانابوون، بى نورم، گۆشەگىرى و خۆ دورخستەھە (سىمان، ۱۹۵۹، لا ۷۸۳).

- سري(۱۹۹۳): نامۆبۇون ھەك تىكچوونىكى دەروونى پىناسە دەكات كە دەرىدەبرىت نامۆبۇونى خود لە شوناسەكەى، دورى لە واقع و دابرانى لە كۆمەلگا، كە نامۆبۇونە لەخود، نامۆبۇون لە جىھان، نامۆبۇون لە نىو مرقەھەكاندا(سرى، 2003، لا114).

- سترىكلاند ۲۰۰۱: ھەستى تاك بە گۆشەگىرى، تەنباىى، پچرانى سۆزدارى لەگەل كەسانى دىكە، و دابران لە ھەستەكانى خۆى (سترىكلاند، 2001، لا ۲۶-۲۷).

- "كۆلمان" ۲۰۰۹: حالەتتەكە كە تاك ھەست بە بېياكى و دوژمنايەتى و دابران لە كۆمەلگا دەكات، بۆيە ھەست و سۆزەكانى بەلای ئەووە نامۆ دەبينن و خودى خۆى و جىھانى دەرەوش بۆتە ناواقىعى(كۆلمان، 2009).

پېناسەى تيۆرى نامۆبونى سياسى

تويژەر پېناسەى فينفتەر ھەلەدەگرېت چونكە مۆديلىك دەگرېتە بەر لە پېوانەکردنى چەمكى نامۆبى سياسى.

پېناسەى كردارى نامۆبونى سياسى

برېتية لە كۆى ئەو نمرانەى تويژەر بە دەستيان ھېناوہ لە وەلام دانەوہى پرگەكانى پېومرى نامۆبونى سياسى لای گەنجان.

بهشی دووهم :

کورتیهکی میژووی تایبەت بە کەسایەتی گوماناوی

بیردۆزەکانی تایبەت بە کەسایەتی گوماناوی

کورتیهکی میژووی تایبەت بە نامۆیوونی سیاسی

بیردۆزەکانی تایبەت بە نامۆیی سیاسی

که سایه‌تی گوماناوی

یه‌که‌م : که سایه‌تی گوماناوی

گومانی به‌رده‌وام له مه‌به‌ستی ئه‌وانی تر به‌بی به‌لگه‌ی ته‌واو به‌رامبه‌ر به‌و، و ئه‌و باوهره پته‌وییه‌ی که هه‌مووان هه‌ولی زیانگه‌یانندی دده‌ن، یان لانیکه‌م، بو فریودانی. دۆخی گومان به‌رده‌وامه، به‌ر بازنه بچووکه‌که‌ی که‌سی گومانلیکراو ده‌دات و ده‌ست ده‌کات به‌ چاوخشانده‌وه به‌ دلسۆزی و متمانه‌ی دایک و باوک و که‌سوکار. ره‌تکرده‌وه‌ی ته‌واوه‌تی متمانه‌دان به‌ که‌سانی تر و ئاشکراکردنی هه‌ر نه‌ینیه‌ک، له ترسی ئه‌وه‌ی دواتر ئه‌م نه‌ینیه‌انه له دژی به‌کاربه‌ینریت. له‌راده‌به‌ده‌ر لیکدانه‌وه و لیکدانه‌وه‌ی کرده‌وه و لیدوانه‌کانی هه‌ر که‌سیک به‌جۆریک که له‌گه‌ل گریمانه‌ی گوماناویدا بگونجیت که هه‌مووان ناواته‌خوازن سووکایه‌تی پێیکه‌ن. ده‌ست به‌ بریکی زۆر خراپه‌کاری و رق و کینه‌ بگره‌ بو زۆربه‌ی مرۆقه‌کان. توره‌یی و هه‌ستیاری له‌راده‌به‌ده‌ر به‌رامبه‌ر به‌ هه‌ر ره‌خنه‌یه‌ک که توشی بییت، ته‌نانه‌ت نه‌گه‌ر بنیاتنه‌ریش بییت، هه‌یچ تاوانیک له‌خۆناگریت یان سووکایه‌تی پیناکات. وه‌رگرنتی نه‌خشیک له‌ خۆبه‌گه‌وره‌زانین که هه‌ندیک جار ده‌گاته‌ نه‌رگسی، که گوماناوی هه‌میشه‌ هه‌ست به‌ راستی ده‌کات. سه‌ختی دامه‌زراندنی په‌یوه‌ندی کۆمه‌لایه‌تی درێژخایه‌نی سه‌رکه‌وتوو.

شوینی به‌لگه‌ی ئاماری ده‌ستنیشانکردن بو پارانتویا

رینمایی ده‌ستنیشانکردن و ئاماری تیکچوونه‌ ده‌روونیه‌کان، چاپی سینیهم (APA III-MSD 1980).

سن پیه‌ری بو ئه‌م نه‌خۆشییه‌ ده‌ستنیشان کرد:

1- گومان و بیمتانه‌یی ناره‌وا.

2- هه‌ستیاری زۆر

3- چالاکیهکی دیاریکراو یان سنووردار. سهبارت بهو گورانکارییه دهرهکییهی که له (۱۹۸۷ و ۱۹۹۴) له فورمهکهیدا پروویدا، ئەوان به پیناسهکردنی یهک پیومر رازی بوون، ئەویش بیتمانهیی رهها و گومانکردن له ئەوانی دیکه. ئەمەش بهو مانایهیه که پیومر (گومان) تارادیهک توخمیک (ههستیاری زیاده) لهخۆدهگریت، له کاتیکدا توخمیک (کاریگری تایبەت یان سنووردار) دهرهینراوه. دستنوسی دهستنیشانکردن و ئاماری تیکچوونه دهروونیهکان له فورمی چوارهمی خۆیدا (APA؛ IV-MSD، 1994)، که تیبدا دیاری کردوه: گومان و مهیلی لیکدانهوهی کردهوهکانی ئەوانی دیکه وهک دوزمانیهتی، بهرگهگرتن له گریانی، بهرگهگرتن بهرامبه به سووکایهتی، و مهیلی ئیرهیی نهخۆشی بو پشتگیریکردن لهمانهیی سهروهه، ئیمه وهسفی تیکچوونی کهسایهتی پارانوید (گومانای - پارانوید) له خوارهه له دوو پۆلینهندی پزیشکی-دهروونی دهستنوسی دهستنیشانکردن و ئاماری تیکچوونه دهروونیهکان له فورمی چوارهمی خۆیدا (VI-MSD) و پۆلینکردنی نیودهوهلتهی نهخۆشییهکان روون دهکهینهوه (DCI-10).

تیۆرهکانی کهسایهتی گومانای:

تیۆری (فیربون)

ئهم تیۆره تیشک دمخاته سهه رهفتاری تاك له پرۆسهی کارلیکی کومه لایهتی ههروهها جهخت لهسهه رۆلی بههیزکردن دهکات له بهدهستهینان و دستکاریکردنی شیوازه رهفتاریهکان وه جهخت له پاداشت وسزاش دهخاتهوه وهک شیوازی فیربونی کومه لایهتی له گهشهی کهسایهتیدا. (کرمیان، ۲۰۰۷، لا، ۱۹)

تیۆری (دیکارت)

دیكارت به میتوده نوییهکهی بنهای گومانی هیناییه کایهوه که به پنجهوانهی بۆچونی کۆن دهلئیت هیچ شتیک نیه پسیارو گومانی لهسهر نهکریت وه بهواداچونی بۆ نهکریت میتودی گومان ههول بۆ گهیشتن به راستیهکان دهات لهریگهی گومانی بیسنورهوه دواتریش وهلامدانانهوهی ئهو گومانانهییه بهواداچون وتیرامانیکی قولهوه،دیكارت خۆی بیروکهکهی بهسهر خۆیدا جیبهجی کرد پسیارو گومانی لهبونی خۆی کرد (عمر، ۲۰۲۱، لا ۱).

تیوری (الغزالی)

ئهلغزالی دهلئیت گومانکردن له ههموو ئهو زانستهی مروّف وهریدهگریت پیویسته بۆ گهیشتن به حقیقهت. له کتییی هاوسهنگی کرداردا دهفهرمویت: گومانهکان ئهو نامرازانن که بهرو حقیقهت دهبن، ئهوهی گومان نهکات سهیر ناکات و ئهوهی سهیر نهکات نابینیت و ئهوهی نهبینیت له کویرهوهری و وههدا دهمینتیهوه (محمد عقیل، ۱۹۸۵).

پیشهکی نامۆبوونی سیاسی

نامۆبوونی سیاسی یهکیکه له باوترین جورهکانی نامۆبوون له کومهلگهی هاوچهرخدا بهگشتی و دهرکهوتن و دهرکهوتهکانی له لاوازی سیاسیدا دهردهکهویت، ئهمهش نامازهیه بۆ ئهوهی تاکی تاراوگه توانای دهرکردنی بریاری کاریگهر له لایهنی سیاسیدا نییه و ئهوهش ئهو هیچ رۆلئیکی له پروداوه سیاسیهکانی کومهلگهکیدا نییه، و ئهوهی که ئهوانهی له سیاسهتدا بهشدارن گرنگی به بوونی ئهو نادهن و کاریان بۆ ناکهن، بۆیه ههست به نائومیدی دهکات له داهاتوو و دابراوه له بهشداریکردنی راستهقینه له بریاره چارهنوسسازهکانی پهیههست به بهرژهنهندییهکانی (خهلیفه، ۲۰۰۳. لا ۹۷).

تیورهکانی نامۆبوونی سیاسی

1- (تیوری روشنبیری سیاسی و کومهلایهتیکردن): به پئی ئهم تیوره نامۆبوونی سیاسی له نهوهیهکهوه بۆ نهوهیهکی تر دهگوازیتهوه وهک تاییهتمهندییه کولتوریهکانی تر و ئهو نامۆبوونهش بهتاییهت ههستکردن به بیدهسهلاتی و بیتمانیهی، زیاتر له نیو تاك و گروپهکاندا دیاره که کهمتر خویندهوارن و... نزمترین ئاستی ئابووری و کومهلایهتیان ههیه.وه کهمترین دسهلات و پیگهی وهک ژن و کهمینهکان. ریزهی بهرزی

نامۆبونی سیاسی له ئەنجامی زیادبوونی قهبارهی گروپیکی دیاریکراوهوهیه که له قوناغه سههتاییهکانی ژیاندا ههستی نامۆبونیان ههجووه (وهک ئهو کهسانهی که له ئاستی ئابووری کۆمه‌لایهتیدا کهمترن)، یان له ریگهی یهک له دواى یهک نهوهکانهوه و هاتنه ناوهوهی گروپه تهمه‌نییه نوییهکان بو پینگه‌شتن و ریژهی نامۆبونیان بهرزتره به بهراورد به نهوهکانی پيشوو. لیرهوه نامۆبونی سیاسی - به پپی ئهم تیوره - دیاردهیهکه به درێزایی ژيانی مرۆف درێژ ده‌بیتهوه (زغیب، 2015، 125-126).

2- تیوری لاوانی نامۆ

کینستون 1965: تیوری خۆی له‌بارهی نامۆبونی گهنجان له کتیبی (The Uncommitted Alienated Youth in American Society): دا خسته‌روو، وهک چۆن روونی کردهوه که دهرکهوتهکانی نامۆبوون له نیوان گهنجاندا له نیوان کۆمه‌لگاکاندا به‌پپی شیوازی کولتووری و سیاسی و کۆمه‌لایهتی ئهو کۆمه‌لگایانه جیاوازن. نامۆبوون له نیوان ماناکانی تردا هه‌لگری ماناکانی ره‌شبینی و گرژی و ملامانیی دهروونیه به‌پپی ئهو فشارانهی که ئهم نه‌خشه ره‌تکراوهی گهنجانه ده‌یسه‌پینن. ئهم ره‌تکردنهوهیه ئهو بنه‌ماییه که له‌سه‌ری ناره‌زایی و نه‌بوونی په‌یوه‌ندی و خۆدزینهوه له به‌رپرسیاریتی خویان دهرده‌برن. بۆیه خویان له‌ده‌ست دهن، له هه‌مان کاتدا کۆمه‌لگا دهرفتهی سوودمه‌رگرتن له تواناکانیان له‌ده‌ست دهن. هه‌روه‌ها ئاماژهی به کۆمه‌لگایه تاییه‌تمه‌ندی دهروونی کرد که هاو‌رپی ره‌تکردنهوه و له‌ده‌ستدانی باوه‌ریان به دهرووبه‌ریان و ببه‌شیان ده‌کهن له وه‌به‌ره‌ینانی لیهاتوو‌یه‌کانیان، له‌وانه: دل‌ه‌راوکی، فشار، توریهی، له‌ده‌ستدانی به‌ها جوانکارییه‌کان، ره‌تکردنهوهی به‌ها کۆمه‌لایه‌تییه‌کان که مرۆف سنووردار ده‌کهن ئیراده، کشانه‌وه، و ره‌تکردنهوهی هه‌ر به‌رپرسیاریتییه‌ک (Keniston, 1965, p495)

3- تیوری (گروپه به‌رژه‌وه‌ندیخوازه‌کان و بنیاتنای سیاسی)

به پپی ئهم تیوره ره‌وتی سیاسی و نامۆبونی سیاسی به‌هه‌می ئهو راده‌یه‌ن که سیاسه‌ته‌کانی حکومت و رووداوه سیاسییه‌کان تا چه‌ند وه‌لامی پیداو‌یستی و به‌رژه‌وه‌ندی گروپه تاییه‌ته‌کان ده‌ده‌نه‌وه. لایه‌نگرانی ئهم ری‌یازه، له‌وانه ئیستون ۱۹۶۵ و گامسون ۱۹۶۸، نامۆیی سیاسیان به‌سه‌ر دوو پیکهاته‌دا دابه‌ش کرد: "متمانه سیاسی" و "گونجاو‌بوونی سیاسی". تا سیاسه‌ته‌کانی حکومت زیاتر پیداو‌یستی هاو‌لاتیان و گروپه‌کان دابین بکات، جا رۆلیان هه‌بیت له کاریگه‌ری له‌سه‌ر ئهو سیاسه‌ت و رووداوانه یان نا، متمانه‌یان به سیسته‌می سیاسی زیاتر ده‌بیت، هه‌ست به به‌س و توانای کاریگه‌ری له‌سه‌ر سیاسه‌ت و رووداوه‌کان ده‌کهن. به‌لام متمانه‌ی سیاسی و گونجاوی سیاسی به‌تیپه‌ر بوونی کات و له سه‌رانسه‌ری گروپه‌کاندا ده‌گۆریت

بههۆی جیاوازی نیوان گروپهکان له تیروانینیان بۆ سیاسهت و پروداوهکان. بۆیه ئهم تیۆره پیشبینی ئهوه دهکات که نامۆبوونی سیاسی دهتوانیت له ههندیک گروپدا زیاد بکات یان له گروپهکانی تردا له کاتیکی دیاریکراودا کهم بێتهوه، ئهمهش بهپێی ئهو گۆرانکارییه سیاسی و ئابووریانه دهبیت که وا دهکات ههندیک گروپ بریکی دیاریکراو له سوود و کاریگهری لهدهست بدهن.

4- تیۆری رۆحی زهمهن

ئهم تیۆره لایهنیکی دهروونی و کۆمهلایهتی ههیه، بهو پێیهی وا گریمانه دهکات که رهوتهکانی نامۆبوونی سیاسی رهنگدانهوهی ئهو گۆرانکارییه بهرفراوانهن که بههۆی بارودۆخ و پروداوه میژووویه گرنهگهکانهوه دروست دهبن که کاریگهرییان لهسهه ههموو ئهندامانی کۆمهنگا ههیه و وایان لێدهکات به شیوهیهکی هاوشیوه وهلامیان بدهنهوه بههۆی... کهمبوونهوهی متمانه به دامهزراوه حکومییهکان، وهک جهنگ، قهیرانی ئابووری و فهزیه سیاسییهکان (Zughaib, 2015; p. 127). کۆمهنگاگان زۆر ئالۆز بوون، و ئامانجی واقعی له ژياندا نادهن به تاک که دهتوانیت بهدی بهینریت، بهلکو ئامانجگهلیک نادهن که دوور مهودا و مهحاله بهدهستی بهینن. له ئهجامدا مروف ههست دهکات که چانسی ژیان سنوورداره، لهگهڵ ههستیکی بهردهوام به بیزاری و کهمهترخهمی و شکست. لهگهڵ وهدهپهانی خۆی وهک مروفیکی شکستخواردوو که ناتوانیت به ئامانجهکانی بگات، ههستیکی نامۆبوون و یاخیبوونی سیاسی پههپهدهدات (عهبدولههاب، ۲۰۰۰، لا ۶۳).

تویژینهوه‌کانی پیشوو

یه‌که‌م/ تویژینهوه‌کانی ده‌بار‌ه‌ی که‌سایه‌تی گومان‌و‌ی:

تویژینهوه‌ ده‌بار‌ه‌ی گومان:

1- تویژینهوه‌ی کۆمپسا و‌پین(2003):

کۆمپسا و‌ پین تویژینهوه‌ییان له‌سه‌ر رۆلی پارانۆیی لاوه‌کی له‌سه‌ر تیگه‌یشتن و‌ره‌فتاری کۆمه‌لایه‌تی نه‌نجام دا ئامانجی ئەم تویژینهوه‌یییه‌ لیکۆلینه‌وه‌ بوو له‌ کاریگه‌ریه‌کان یپارانۆیی لاوه‌کی له‌سه‌ر تیگه‌یشتنی کۆمه‌لایه‌تی و‌ ره‌فتار سامپله‌که‌ پیک هاتبوو له‌ 60 به‌شداربووان که‌خویندکاری زانکۆ بوو له‌ویلایه‌تی لویزانا له‌سه‌ر بنه‌مای خاله‌کان له‌سه‌ر پێومری پارانۆییا دوو گروپ له‌به‌شداربووان پیکه‌پینرا ئەو به‌رزو نزمانه‌ی پانوی له‌سه‌ر بنه‌مای نمره‌ی زۆر له‌سه‌ر پێومری پارانۆیا ناسینران. وه‌ک پیشبینی ئەو که‌سانه‌ی له‌پارانۆیای لاوه‌کی به‌رزو خه‌مۆکی زیاتریان هه‌بوو دلهر اوکی کۆمه‌لایه‌تی، خود هۆشیا‌ری و‌برو ابه‌خۆبونی که‌متریان هه‌بوو به‌راورد به‌و که‌سانه‌ی که‌ نزم له‌پارانۆییا لاوه‌کی سه‌ر‌ه‌رای نه‌وش ئەو که‌سانه‌ی که‌ پارانۆیای به‌رز بوون ئەدایان خراپتربوو له‌سه‌ر پێوانه‌ی تاکیگه‌ی تیگه‌یشتنی هه‌ست و‌نه‌رکی تیگه‌یشتنی کۆمه‌لایه‌تی فیه‌ق و‌هله‌کۆتایی تویژمه‌ران بۆیان ده‌رکه‌وت که‌ ئەو که‌سانه‌ی به‌رز له‌ پارانۆیای لاوه‌کی له‌دوورتر دانیشنبون و‌له‌تاقی کردنه‌که‌و زۆرتری خایاند بۆ خویندنه‌وه‌ی فۆرمی ره‌زامه‌ندی له‌ که‌سانی که‌م پارانۆیا(کۆمپسا – پین، 2003، لا 1).

2- توژیڭنهوهی جانوسکا ستراکوفاو دانيسك(2021):

توژیڭنهوهیهکیان ئهجام دا که ئامانجیان لیکۆلینهوهبوو له پهیوهندی نیوان لایهنه جیاوازهکانی پارانتوییا، پهیوهندیه کومه لایهتیهکان و سۆزی نهړینی وهک خهموکی و دلهر اوکی و دلهر اوکی کومه لایهتی له نمونهی کلینیکی هه مهجۆری به بهکارهینانی شیکردنهوهی تور نمونهیک له 366 بهشداربوو 80% مینه به میژووی نهخۆشی دهرونیهوه به ئۆنلاین وهرگیرا بهمه بهستی تهمنی 35 سال وهرگیرا وه داتا وهرگیرا به بهکارهینانی مۆدیلی گرافیکی گاوسی به ناسایی کردنهوه مۆدیله کرابوو توره که بریتی بوو له پهیمانگای نهتهوهی بۆکسی تهندروستی پهیوهندی پیومرمانی به کومه لایهتی تیگهیشوو ئهجامهکان گری دانیکی بهرچاویان له نیوان لایهنهکانی پارانتوییا ههردوو دژایهتی ههستپیکراو وهرتکراو رهتکردنهوه ههستپیکراوهکان دهرخت له گهل ئهوهش کومه له گرنگیهکانی بیرۆکهکانی سهراوه له گهل دلهر اوکی کومه لایهتی ههستپیکراو ته نهایی ناوهندیترین گریکان بوون له توره خهملنراوه که لیکۆلینهوهی ئیستا بهلگهی بههیز دهسته بهردهکات بۆ پهیوهندی نیوان پارانتوییا، پهیوهندیه کومه لایهتیهکان کاریگری نهړینی که بهرئزایی دهست نیشانکردنی جیاوازهیه ههیه ئههزیا تر پشتگیری له ریازی داگنوستیک دهکات بۆ توژیڭنهوهی پارانتویا و رۆلی گرنگی پهیوهندیار به پهیوهندیه کومه لایهتیهکان (جانوسکا ستراکوفاو دانيسك، 2021، لا 1).

دووهم/ نامۆبوونی سیاسی:

1- Holi Semetko (2012):

ئامانجی تاقیکردنهوهی پهیوهندی نیوان بهرکهوتن به ههوالی تهلهفزیۆن و رادهی متمانهی گشتی به حکومهته، له ریگی راپرسییهکی رای گشتی له سهه نهادی حکومهت، وهزیرهکان، ئهنادمانی پههلهمان، و دامهزراوه سیاسییهکان. توژیڭنهوهکه له سهی و لاتدا بهکارهینراوه که بریتین له کوماری چیک و ههنگاریا و پۆلهندا. توژیڭنهوهکه ناماژهی بهوه کردووه که هیچ پهیوهندییهکی ناماری بهرچاوه له نیوان بهرکهوتن به ههوالی تهلهفزیۆن و نهبوونی متمانه به نهادی حکومهت، یان به سیستهمی پههلهمانی و دامهزراوه سیاسییهکان و سیستهمی سیاسی بهگشتی نییه (Holi Semetko، 2012، p407).

2- توئزینه وهی (Rasmus Pedersen – 2012)

به نامانجی تاقیکردنه وهی په یوهندی نیوان... روومالکردنی ههوالهکان له ریگه ی چوار چینه وهی ستراتیژییه وه، و دارشتنی ههلوئستی بینر بهرامبر به سیاستمداران، و په یوهندییه که به لاوازی سیاسی وه لامدهر وههکانه وه. توئزینه وهی مهیدانییه که به نمونه یکه له ۳۹۴ وه لامدهر وه له ئه مریکا به کارهینرا وه. توئزینه وهی که په یوهندی نیوان مامه له کردن له گه ل ههوالهکان له ریگه ی چوار چینه وهی ستراتیژی و گومانهکانی وه لامدهر وههکان له ممر مه بهستی سیاستمداران، و راده ی دهسناکیان له لایه ک و ههستی بهرزی بیدهسه لاتی سیاسی له نیوان وه لامدهر وههکان له لایه کی دیکه وه پشتر استکرده وه. بهرژ وهندی سیاستمداران و بریاردهران به بوچوونی ئهوان، ههروه ها جهتکردنه هیان که ناتوانن کاریگریان له سهر پرۆسه ی سیاسی هه بیته.

3- Mark Boukes (2014):

ههولدهات کاریگری ههردو ههوالی جدی و ههوالی نیگه رانییه مرۆبیهکان له سهر نائاسایی سیاسی و لاوازی سیاسی خه لک وهک دوو له ره ههنده سهره کییهکانی نامۆبوونی سیاسی دهسنتیشان بکات. توئزینه وهی مهیدانییه که به نمونه یکه له خه لکی ههولدها به کارهینرا 1633 کهس رووپیویان کردوه.

توئزینه وهی که نامازه ی بهوه کردوه که جیاوازییه کی ئاماری بهرچاو له نیوان وه لامدهر وههکاندا له ریژه ی نامۆبوونی سیاسیان به پیی ههکاره دیموگرافیهکان هه بووه، چونکه زیادبوونی ریژه ی نامۆبوونی سیاسی په یوهندی به وه لامدهر وههکانی که متر خویندهوار و ئاست نزمه وه هه بووه (Mark Boukes, 2014, p16).

4- توئزینه وهی (شهیمه زولفیکار) ۲۰۱۵: نامانجی بهر اوردکردنی بری بهرکهوتنی میدیای تهقلیدییه که له ههواله تهلهفریونییهکان و میدیای نویدا نوینه رایهتی دهکریته به بلوگهکان و ئاستی نامۆبوونی سیاسی له نیوان گهنجانی میسر دا به بهکارهینانی تیوری خولگه ی بیدهنگی.

توئزینه وهی مهیدانییه که به نمونه یکه له گهنجانی میسر بهکارهاتوه، که ژماره یان ۶۶۵ گهنج بووه.

ئه نجامهکان نامازه یان بهوه کرد که په یوهندییه کی پیچهوانه له نیوان نامۆبوونی سیاسی له لایه ک و بهرکهوتن به بولیتینی ههوالی تهلهفریون له لایه کی دیکه ههیه، ئه مهش بهو ماناییه که که سیک له سیسته می سیاسی.

بەشى سېيەم

رېبازى تويژينهوه و بەكارهينانى

يەكەم/ كۆمەلگەى تويژينهوه

دووهم/ نموونهى تويژينهوه

سېيەم/ نامرازەكانى تويژينهوه

۱- پيوهرى كەسايەتى گوماناوى

۲- پيوهرى نامۆبوونى سياسى

أ- راستگۆيى پيوهر

ب- جيگيرى پيوهر

چارەم/ جيپەجىكردى نامرازەكانى تويژينهوه

پىنچەم/ ياسا نامارىپهكان

رېبازى توپزېنهوه:

ئەم بەشە باس لە میتۆدى توپزېنهوه و کۆمەلگەى توپزېنهوه و نمونەى توپزېنهوه و چۆنیهتى جییهجیکردنى توپزېنهوه دەکات. لەگەڵ ئامرازەکانى پێوانەى گۆراوهکانى توپزېنهوهکە (کەسایەتى گوماناوى و نامۆبوونى سیاسى) دواى دنیابوون لە راستگۆییەکەى و جیگیرى دوواتر جییهجیکردنى، وه چارەسەرى ناماریى و دەرھینانى ئەنجامەکانى، رېبازى ئەم توپزېنهوهیە رېبازیکى (وسفى)یە که گونجاوترین میتۆده بۆ توپزېنهوه دەر و ونیهکان که تیايدا زانیارى گونجاو کۆدەکریتەوه، ریکدەخریت و دمخریتە پروو، دوواتر شیکردنەهیاں بۆ دەرکریت.

یەكەم/ کۆمەلگەى توپزېنهوه:

کۆمەلگەى توپزېنهوه بریتییە لە گەنجانى شارى هەولێر – ناوەندى شار بۆ سالى (۲۰۲۳) که تیايدا لەبەر زۆرى ژمارەى کۆمەلگای توپزېنهوه که هەموو ناوەندى پارێزگای هەولێرى دەرگرتەوه و هیچ داتایەکی فەرمى لەبەر دەست نیه لە هەریەى کوردستان که ژمارەى گەنجان دیارى بکات بۆیه توپزەر پشتى بەست بە شیوازی دیارى کردنى نمونەى توپزېنهوهکەى بە شیوهیەکى هەرمەکى لەچەند گەرەکیى هەولێر .

دووهم/ نمونەى توپزېنهوه:

بریتییە لە وەرگرتنى نونەیهک که بتوانیت تەمسیلی کۆمەلگای توپزېنهوه بکات بۆیه توپزەر هەلسا بە وەرگرتنى چەند گەرەکیک لە هەولێر بە شیوهیەکى هەرمەکى لە هەردوو رەگەزى نێر و مێ که نمونەى توپزېنهوه بریتییە لە (۸۰) گەنج، بە شیوهیەکى یەکسان بەرکەوتە لە هەردوو رەگەزى نێر و مێ، که (۴۰) گەنجى نێر و (۴۰) گەنجى مێ بوو که هەلبژێردران. وەك لە خستەى (۱) پروونکراوتەوه.

خشته ی (۱)

نمونه ی توپزینه وه روونده کاته وه

کوی گشتی	می	نیر	شوین
15	5	10	عداله
15	5	10	شاره وانې
10	5	5	فهرمانبهران
15	10	5	کویستان
15	10	5	32 بارک
10	5	5	شه هیدان
80	40	40	گهنجانی شاری ههولیر

سپیه م/ نامرازه کانی توپزینه وه:

ئهم توپزینه وه پشته بهستووه به دوو پیوهر: پیوهری یهکهم بو پیوانی کهسایهتی گوماناوی و پیوهری دووهم بو پیوانی ناموبوونی سیاسی.

۱- کهسایهتی گوماناوی:

توپزهر بو پیوهری (کهسایهتی گوماناوی) پشته بهستووه به پیوهری (فریمان، ۲۰۰۸) که له (۳۱) برگه پینک دیت، که پیوانی کهسایهتی گوماناوی دهکات و وهلامی برگهکان به شیوازی (هممیشه - زورجار - ههندیک جار - بهدهگمن - ههگیز). . پاشکوی (۱)

۲- ناموبوونی سیاسی:

توپزهر بو پیوهری (ناموبوونی سیاسی) پشته بهستووه به پیوهری (أحمد، ۲۰۱۷) که له (۲۸) برگه پینک دیت، که پیوانی ناموبوونی سیاسی دهکات. وهلامی برگهکان به شیوازی (بهتوندی لهگهلی ریک دهکوم - ریک دهکوم لهگهلی - بی لایهن - ریک ناکهوم لهگهلی - بهتوندی لهگهلی ریک ناکهوم). پاشکوی (۲)

أ/ به کهلبوونی پیوهر (راستگویی):

بریتیه لهو توانایه که دهتوانیت ئهو شته بپیویت که بوی دانراوه، وه مهبهست له راستگویی دهرهکی تنها ئهوه نییه که ئاستی راستگویی تاقیکردنهوه که پیویسته له رووی رووخسارهوه روونبکریتهوه، چونکه شیوازی

گشتی تاقیکردنه‌مه‌کیه له رووی جووری زاراوه‌کان و شیوازی داریشتن و ئاستی پروونی و ئاشکرای و بابتهی و وردی و ئاستی گونجاندنی تاقیکردنه‌مه‌که (به‌رواری، ۲۰۱۴، لا ۲۷).

به‌که‌لکبوونی پروالتهی:

تویژهر دووای خواستنی بو همدوو پیومری (که‌سایه‌تی گومانای و نامۆبوونی سیاسی) له تویژینه‌وه‌کانی پیشوو خستیانه بهر دیدی شارمزیان که (۸) شارمزا بوون، به مه‌به‌ستی دهرخستنی راستگویی پروالتهی پیومره‌کان. هه‌روه‌ک له‌خوار مه‌دا هاتوو.

که‌سایه‌تی گومانای

له‌دوای دهرخستنی راستگویی برگه‌کان ره‌زامه‌ندی (۸۷٪) شارمزیان له‌سه‌ر هه‌ر برگه‌یه‌ک پیومره‌کرا به بنهما بو هه‌ر برگه‌یه‌ک دووای وهرگرتنی رای شارمزیان (۲۶) برگه‌ ره‌زامه‌ندی له‌سه‌ر درا و (۵) برگه‌ سپرایه‌وه.

خشتهی (۲)

رای شاره‌زایان بۆ مانهوه و لابردنی برگه‌کانی پیوه‌ری که‌سایه‌تی گومانای

زنجیره‌ی برگه‌کان	کۆی برگه‌کان	ژ. رازیبووان	رێژه‌%	ژ. نارازیبووان	رێژه‌%
۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۲	۲۳	۸	٪۱۰۰	سفر	٪۰
۱۳-۱۴-۱۶-۱۷-۱۸-۱۹-۲۱-۲۲	۳	۷	٪۸۷	۱	٪۱۳
۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۳۰-۳۱	۵	۳	٪۳۷.۵	۵	٪۶۲.۵

دەرئەنجام له‌کۆی گشت (۳۱) برگه (۲۶) برگه راستگۆیی گونجاویان هه‌بوو وئهم برگانه‌ی که راستگۆییان له ۷۰% که‌متر بوون دوورخرانهوه سهرانهوه له پیوه‌ری که‌سایه‌تی گومانای.

راستگۆیی برگه‌کانی نامۆبوونی سیاسی

له‌دوای دهرخستنی راستگۆیی برگه‌کان رهماه‌ندی(۸۷٪) شاره‌زایان له‌سهر ههر برگه‌یه‌ک پیوه‌ر کرا به بنهما بۆ ههر برگه‌یه‌ک دووای وهرگرتنی رای شاره‌زایان (۲۵) برگه رهماه‌ندی له‌سهر درا و(۳) برگه سهرایه‌وه.

خشتهی (۳)

رای شاره‌زایان بۆ مانهوه و لابردنی برگه‌کانی پیوه‌ری نامۆبوونی سیاسی

زنجیره‌ی برگه‌کان	کۆی برگه‌کان	ژ. رازیبووان	رێژه‌%	ژ. نارازیبووان	رێژه‌%
۱-۲-۳-۴-۵-۶-۷-۸-۹-۱۰-۱۱	۲۱	۸	٪۱۰۰	سفر	٪۰
۱۳-۱۵-۱۶-۱۸-۲۰-۲۱-۲۴	۴	۷	٪۸۷	۱	٪۱۳
۲۶-۲۷-۲۸	۳	۴	٪۵۰	۴	٪۵۰

ئهم برگانه سهرانهوه له پیوه‌ری نامۆبوونی سیاسی: (۱۲-۱۴-۱۷).

ب- راستگۆیی وهرگیران:

ههر دوو گۆراوی (که‌سایه‌تی گومانای و نامۆبوونی سیاسی) به زمانی کوردی ده‌ستم کهوت، بۆیه پیویستی به وهرگیران نه‌بوو، له‌لایهن سه‌رپه‌رشتیارم په‌سندکرا.

ج - جیگیری پیوه

تویژر ههلسا به بهکارهینانی شیوازی دووباره دابهشکردنهوه بو دمرخستنی جیگیری له بهرواری (۲۰۲۳/۲/۱۵) ئەنجامدرا که نمونهی جیگیریهکهی (۲۰) قوتابی بوون له ههردوو رهگهزی (نیر - می) به ریگی ههسهکهی ههلیژیردرا بوون له (لهگهجانای شاری ههولیر)، وەك له خشتهی (۴) روونکراوتهوه ئەمەش به پشت بهستن به دووباره دابهش کردنهوهی پیوه دووای تپیه بوونی دوو ههفته بهسه دابهشکردنی یهکهم، دوواتر دهرهینانی هاوکۆلکهی جیگیری بو کهسایهتی گومانای به هاوکۆلکهی پهپهندی پیرسون جیگیری پیوه.

به شیوازی دووباره دابهشکردنهوه به یاسای پیرسون بریتی بوو له (۸۵٪)، ئەمەش ناستیکی بهرزه له جیگیری. بو نامۆبوونی سیاسی به ههمان شیوه پشت به شیوازی دووباره دابهشکردنهوه بهستراوه، دووای بهکارهینانی هاوکۆلکهی پیرسون جیگیری پیوه به شیوازی دووباره دابهشکردنهوه به یاسای پیرسون بریتی بوو له (۹۰٪) که ئەمەش ناستیکی زور بهرزه له جیگیری.

خشتهی (۴)

جیگیری پیوه

گۆراو مکان	نمونه	جیبهجیکردنهکان	ناوهنده ژمیرهیی	لادانی پیوهریی	معامل الار تباط (پیرسون)
کهسایهتی گومانای	۲۰	جیبهجیکردنی یهکهم	۵۷.۰۰	۱۴.۱۱۲	۰.۸۵۱
		جیبهجیکردنی دووه	۶۱.۷۰	۱۷.۲۲۸	
نامۆبوونی سیاسی	۲۰	جیبهجیکردنی یهکهم	۶۲.۶۵	۲۳.۴۴۶	۰.۹۱۹
		جیبهجیکردنی دووه	۵۶.۸۰	۲۳.۰۸۵	

چوارهم/ جیبهجیکردنی نامرازهکانی تویژینهوه:

دووای ناماده بوونی پیوههکانی (کهسایهتی گومانای و نامۆبوونی سیاسی) و دهرهینانی راستگویی و جیگیری، تویژر ههلسا به جیبهجیکردنی پیوههکان لهسهه نمونهی تویژینهوه (۸۰) گهنج، (40) نیر و (40) می، دووای وەرگرتنیی فورمهکان نهره بو برهگهکان دانرا بهپیی ئەوهی برهگهکانی پیوه گشتیان هاوتهریب بون لهگهڵ پیوههکه به جۆرێك ههمووی شیوازی دارشتنی نهرینی بوو ههه بۆیبه تویژر نهرهی 5-4-3-2-1 دانا بو برهگهکان

پینجهم/ یاسا ئاماریهکان:

ئهم یاسا ئاماریانهی که بهکار هینراون لهم توئژینهوهیهدا به ریگای بهرنامهی (SPSS) ی ئاماری بۆ زانسته کۆمه لایهتیهکان که ئهمانهن:

۱- هاوکۆلکهی پهیوهندی پیرسون بهکار هاتووه (بۆ دهرهینانی جیگیری بۆ همدوو گۆراوی کهسایهتی گوماناوی و نامۆبوونی سیاسی له نمونهی توئژینهوهکه)، بۆ جیگیری پهیوهندی نیوان همدوو گۆراوهکه.

۲- (T.Test.1) بۆ یهك نمونه بهکار هاتووه بۆ زانینی ههر یهك له (کهسایهتی گوماناوی و نامۆبوونی سیاسی) لای نمونهی توئژینهوهکه به گشتی.

۳- (T.Test.2) بۆ دوو نمونه بۆ دهرخستنی جیاوازی ههر یهك له (کهسایهتی گوماناوی و نامۆبوونی سیاسی) به پپی گۆراوهکانی رهگهز (نیر - می).

بهشی چوارهم

خستنه پرووی نهنجامهکان و گفتوگو کر دنیان

راسپاردهکان

پیشنیهکان

سه رچاوهکان

پاشکۆکان

خستنه رووی نهنجامهکان و شیکردنه وه بیان

نامانجی یه کهم: دۆزینه وهی ناستی کهسایهتی گوماناوی لای نمونهی تووژینه وه که به گشتی.

به مه بهستی به دیهینانی نامانجی یه کهم که بریتیه له دیاری کردنی ناستی (کهسایهتی گوماناوی) له دهر نهنجام بۆمان دهر کهوت که ناوهنده ژمیری کهسایهتی گوماناوی (۷۱,۲۵) به لادانی پیوه ری (۲۴,۲۰) که بچوکتزه له ناوهنده گریمانه ی (۷۸) بۆ دلنیابون له بهلگه داری ئهم ناسته تووژهر به بهکارهینانی تپستی (ت) بۆ یهک نمونه دهر کهوت که به های (ت) ژمیره یی (۱,۵۹) بچوکتزه له به های (ت) خشته یی (۱,۶۷) له ناستی بهلگه داری نیه له ریژه (۰,۰۵) به نمره ی سهر بهستی (۷۹) ئه وهش ئه وه دهر ده خات که ناستی کهسایهتی گوماناوی لای گهنجان له ناستیکی نزم یاخود نمونهی تووژینه وه له ناستی گوماناوی که سیتی نین وهک له خشته ی (۵) هاتوه.

خشته ی (۵)

ناستی کهسایهتی گوماناوی لای نمونهی تووژینه وه

گۆراو	نمونه	ناوهنده ژمیره یی	لادانی پیوه ری	ناوهندی گریمانه یی	به های (ت) ژمیر دراو	به های (ت) خشته یی	نمره ی سهر بهستی	ناستی بهلگه داری
کهسایهتی گوماناوی	۸۰	۷۱,۲۵	۲۴,۲۰	۷۸	۱,۵۹	۱,۶۷	۷۹	۰,۰۵

دهر نهنجامی ئهم تووژینه وهیه دهر کهوتیکی زۆر باشه لای گهنج وه تووژهر هوکاری ئهمه ده گهرینینه وه بۆ ئه وهی هه موو گهنجیک وه کوو یهک نیه بهرام بهر به خهک و په یوه ندیه کۆمه لایه تیه کان و کهسانی چوارده وریان ههستی خراپی گومان کردن بهرام بهریان.

نامانجی دووهم: دۆزینه‌وه‌ی ناستی نامۆبونی سیاسی لای نمونه‌ی توژیینه‌وه‌که به‌گشتی.

به مه‌بهستی به دیهینانی نامانجی دووهم که بریتتیه له (نامۆبونی سیاسی) له درئه‌نجام بۆمان دهرکهوت که ناوه‌نده ژمیری نامۆبونی سیاسی (٦٦,٤٦) به لادانی پیوهری (٢١,٤٣) بچوکنزه له ناوه‌نده گریمانه‌ی ٧٥ بۆ دانیابون له به‌لگه‌داری ئهم ناسته توژیهران به به‌کارهینانی تیستی(ت) بۆ یه‌ک نمونه دهرکهوت که به‌های (ت) ژمیره‌یی (١,٣٦) بچوکنزه له به‌های (ت) خشته‌یی (١,٦٧) له ناستی به‌لگه‌داری نیه له ریژه‌ی (٠,٠٥) به نمره‌ی سه‌ربهستی (٧٩) ئه‌وهش ئه‌وه دهردهخات که ناستی نامۆبونی سیاسی لای گهنجان له ناستیکی نرم دایه وه‌ک له خشته‌ی (٦) هاتوه.

خشته‌ی (٦)

ناستی نامۆبونی سیاسی لای نمونه‌ی توژیینه‌وه

گۆراو	نموونه	ناوه‌نده ژمیره‌یی	لادانی پیوهری	ناوه‌ندی گریمانه‌یی	به‌های(ت) ژمیردر او	به‌های(ت) خشته‌یی	نمره‌ی سه‌ربهستی	ناستی به‌لگه‌داری
نامۆبونی سیاسی	٨٠	٦٦,٤٦	٢١,٤٣	٧٥	١,٣٦	١,٦٧	٧٩	٠,٠٥

به‌پیی درئه‌نجامه‌کان بۆمان دهرکهوت که ناستیکی وانهبوو له نامۆبونی سیاسی لای گهنجه‌کانمان به‌لام ئهمه دهرکهوتیکی باش بوو لای گهنج توژیهر هۆکاری ئهمهش ده‌گه‌رینتته‌وه بۆ ئه‌وه‌ی که ههموو گهنجه‌کانمان به‌همان بیرو کردار ناروانن به رامبه‌ر به سیاست و لایه‌نی سیاسی یاخوود له‌به‌ر هه‌ستیا‌ری بابه‌ته‌که نمونه‌ی توژیینه‌وه له‌وه‌یه راستگۆ نه‌بووبیت یاخوود بلین ترستیکی هه‌بیت له باسکردنی و تعبیرکردنیان تایه‌ت به نامۆبی سیاسی .

نامانجی سنیهم: زانینی ناستی کهسایهتی گومانای لای نمونهی توژیینهوه که به پیی گورای رهگزی (نیر-می)

به مهبستی به دیهینانی نامانجی سنیهم که بریتیه له زانینی ناستی کهسایهتی گومانای لای گهنجان به پیی گورای (نیر-می) دوی بهراورد کردنی ناونده ژمیریهکان دهرکهوت که ناونده ژمیری گهنجانی نیر(۴۰) گهنج (۷۵,۷۶) بهلادانی پیومری (۲۲,۸۳) که گهورهتره له ناونده ژمیری گهنجانی می(۴۰) گهنج (۶۶,۷۳) بهلادانی پیومری (۲۵,۰۸) بو دلنیاون له بهلگهداری هم جیاوازیبه توژیهران تپستی(ت) دو نمونهی سهربهستیان بهکار هیئا دهرکهوت که بههای (ت) ژمیرهیی (۱,۴۹) بچوکره که له بههای (ت) خشتهیی (۲,۰۰) له ناستی بهلگهداری (۰,۰۵) به نمرهی سهربهستی (۷۸) هممش نهوه دهگیهنیت که جیاوازیهکی کم همیه بهلام بهلگهدار نیه بهپیی گورای رهگزی نیرومی وهک لهخشتهی (۷) پروونکراوتهوه.

خشتهی (۷) زانینی ناستی کهسایهتی گومانای بهپیی گورای رهگزی (نیر-می) دهردهخات

رهگزی	نمونه	ناونده ژمیرهیی	لادانی پیومری	بههای (ت) ژمیردراو	بههای (ت) خشتهیی	نمرهی سهربهستی	ناستی بهلگهداری ۰,۰۵
نیر	۴۰	۷۵,۷۶	۲۲,۸۳	۱,۴۹	۲,۰۰	۷۸	بهلگهدار نیه
می	۴۰	۶۶,۷۳	۲۵,۰۸				

شیکردنهوهی نامانجی سنیهم:

بهپیی نامانجه که بومان دهرکهوت که کهسایهتی گومانای ریژهکهی بهرتره لای گهنجانی نیر بهلام بهلگهداری ناماری نیه توژیهر هوکاری هممش دهگهرینیتیهوه بو نهوهی که پهیوهندیهکی زوری بهوه همیه رهگزی نیر زیاتر بهرکهوتهیه به دهرهوه و تیکهلاوی زیاتر همیه و سنوری کومه لایهتی بوی کراوتهره .

نامانجی چوارم: زانینی ناستی نامۆبونی سیاسی لای نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌پیی گۆراوی ره‌گهز (نیر-مئ)

به مه‌بهستی به دیهینانی نامانجی چوارم که بریتیه له زانینی ناستی نامۆبونی سیاسی لای گهنجان به پیی گۆراوی (نیر-مئ) دواي به‌راورد کردنی ناوه‌نده ژمیره‌کان دهرکهوت که ناوه‌نده ژمیری گهنجانی نیر (٤٠) گهنج (٧٥,٣٠) به‌لادانی پیومری (١٩,٣٧) که گهوره‌تره ناوه‌نده ژمیری گهنجانی مئ (٤٠) گهنج (٦١,٦٣) به‌لادانی پیومری (٢١,٥١) بو دلنیابون له به‌لگه‌داری ئهم جیاوازییه توژهران تییستی (ت) دوو نمونه‌ی سه‌ربه‌ستیان به‌کاره‌ئینا دهرکهوت که به‌های (ت) ژمیره‌یی (٢,٥٨) گهوره‌تره که له به‌های (ت) خشته‌یی (٢,٠٠) له ناستی به‌لگه‌داری (٠,٠٥) به نمره‌ی سه‌ربه‌ستی (٧٨) ئهمه‌ش ئه‌وه ده‌گه‌یه‌نیت که جیاوازی هه‌یه به‌پیی گۆراوی ره‌گهز نیرومئ و هک له‌خشته‌ی (٨) پروونکر اوته‌وه.

خشته‌ی (٨) زانینی ناستی نامۆبونی سیاسی لای نمونه‌ی توژینه‌وه‌که به‌پیی گۆراوی ره‌گهز (نیر-مئ)

ره‌گهز	نموونه	ناوه‌نده ژمیره‌یی	لادانی پیومری	به‌های (ت) ژمیردراو	به‌های (ت) خشته‌یی	نمره‌ی سه‌ربه‌ستی	ناستی به‌لگه‌داری ٠,٠٥
نیر	٤٠	٧٥,٣٠	١٩,٣٧	٢,٥٨	٢,٠٠	٧٨	به‌لگه‌داره
مئ	٤٠	٦١,٦٣	٢١,٥١				

به‌پیی نامانجه‌که بۆمان دهرده‌کهوت که ناستی نامۆبونی سیاسی لای گهنجانی نیر ریژه‌که‌ی به‌رزتره له چاو ره‌گهزی مئ ئهمه‌ش به‌رای توژهر هۆکاره‌که‌ی بو ئه‌وه ده‌گه‌رنه‌وه که گهنجانی نیر زیاتر به‌شداری کۆرو کۆبونه‌وه‌ی سیاسی ده‌که‌ن وه خواستی زیاتر و په‌یوه‌ستبونیان به‌هه‌والی سیاسی هه‌یه له‌همان کاتدا خواست وحه‌زی زۆریان هه‌یه بو دهره‌وه‌ی و لات.

نامانجى پىنچەم: زانينى پەيوەندى نىوان گۆراۋەكانى كەسايەتى گوماناۋى و نامۆبۇنى سىياسى

بۇ زانين و ئاستى و ئاراستەى ئەم دوو گۆراۋە كە (كەسايەتى گوماناۋى و نامۆبۇنى سىياسى) كەدەر كەوت پەيوەندى نىوان ئاست و ئاراستەى كەسايەتى گوماناۋى و نامۆبۇنى سىياسى شىۋەيەكى يەك ئاراستەيىە وە دواى بەراورد كىردنى ناۋەندە ژمىرىيەكان وە بە بەكار ھىنانى ھاۋكۆلكەى پىرسون دەرئەنجامەكان و ايان دەر خست كە پەيوەندىەكى بەھىزى ھاۋئاراستەيان ھەيىە و اتا چەند كەسايەتى گوماناۋى رىژەكەى بەرزىتتەۋە ھۆكارە بۇ بەرزىتتەۋە نامۆبۇنى سىياسى لاي گەنج بە بەھى (۰,۷۹) وەك لەخستەى (۹) پروونكر اۋەتەۋە.

خستەى (۹) زانينى پەيوەندى نىوان گۆراۋەكانى كەسايەتى گوماناۋى و نامۆبۇنى سىياسى

پەيوەندى	لادانى پىۋەرى	ناۋەندە ژمىرەبى	گۆراۋ
۰,۷۹	۲۴,۲۰	۷۱,۲۵	كەسايەتى گوماناۋى
	۲۱,۴۳	۶۶,۴۶	نامۆبۇنى سىياسى

راسپاردەكان

۱_ دابىن كىردن و فەراھەم كىردنى ھەلى كاربۆگەنج گۆيگرتن لە مافە رەواو سەرەتاكانيان لەكۆمەلگادا وە دامەزراندنيان دواى خويندنى زانكۆ.

۲_ گەشەپيدان و بەرھوپيشبردنى رۆلى گەنج لەكۆمەلگاكەيدا بۆ ھەست كىردن بە رازى بون و گونجانى دەرونى.

۳_ ئەنجام دانى كۆرو سيمينار لەلايەن وەزارەتى خويندنى بەلا بۆ گشت چينەكان بەتايبەتى مامۇستايان چونكە رۆلى گرنگان ھەببە لە ئاراستەكىردنى گەنجان.

۴_ لەرېگەى راگەياندنەو ھەموو چينەكان ھۆشياربكرينەو دەربارەى چۆنپەتى بەلابونەو ھو راستى ودرۆستى ھەوالى سياسى.

پيشنيارەكان

۱_ ئەنجامدانى تويزينەو ى زياتر لەسەر بابەتى كەسايەتى گوماناوى ونامۆبونى سياسى لای گەنجان بەشيوەپەكى فراوانتر.

۲_ ئەنجامدانى تويزينەو لەسەر نامۆبونى سياسى و كاريگەرى كۆمەلايەتى لای گەنجان .

۳_ ئەنجام دانى تويزينەو دەربارەى نامۆبونى سياسى وە پەيوەندى بە بارى ئابورى لای تاكى كورد .

سهرچاوه كان:

سهرچاوه عربيه كان:

- 1- إجلال محمد سري (2003) الأمراض النفسية الاجتماعية، ط1 ،عالم الكتب للنشر والتوزيع
- 2- أحمد،نزار زرار(2017): الاغتراب السياسي وعلاقته بالحرمان النسبي لدى الشباب في مدينة أربيل، بكالوريوس في التربية و علم النفس – جامعة صلاح الدين – أربيل.
- 3- بنات،بسام،وسلامة،بلال(2003): الاغتراب السياسي لدى اللاجئين الفلسطينيين في المخيم العروب وعلاقته ببعض المتغيرات، متاح في: مصر.
- 4- خليفة، عبد اللطيف محمد (2003). دراسات في سايكولوجية الاغتراب . القاهرة: دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع.
- 5- الرواشدة،علاء زهير(2011): الاغتراب السياسي لدى الشباب الجامعي. المجلة الاردنية للعلوم الاجتماعية.
- 6- زعيب، شيماء ذوالفقار (2015)، الاتصال السياسي – قضايا وتطبيقات، القاهرة: الدار المصرية اللبنانية.
- 7- زغيب،شيماء ذوالفقار(2015): الاتصال السياسي – قضايا وتطبيقات.القاهرة:الدار المصرية اللبنانية.
- 8- سعيد، ياسر مجيد(١٩٩٩):بناء مقياس الشخصية الاظهادية لطلبة جامعة بغداد.
- 9- شيماء ذو الفقار ، الاتصال والاغتراب السياسي ، الاتصال السياسي: قضايا وتطبيقات (القاهرة : الدار المصرية اللبنانية ، ط1، 2015) ص ص 113-191
- 10- عبدالوهاب، طارق محمد (2000)، سيكولوجية المشاركة السياسية، القاهرة: دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع.
- 11- عبدالوهاب، طارق محمد(2000): سيكولوجية المشاركة السياسية.القاهرة: دار غريب للطباعة والنشر والتوزيع.

12- عمر، زامو علی(۲۰۲۱): میتودی گومانکردن و پرسپیکارکردن له گه ران به دواى مه عريفيداء، سايتى ديدى من .

13- العنزى، علاءالدين علي حسين(۲۰۰۴):الشخصية الاظهارية وعلاقته بدافع الانجاز الدراسي لدى طلبة الجامعة الموصل“رسالة غير منشورة كلية التربية ،ابن الهيثم.

14- كمال، على (۱۹۸۳): النفس، انفعالاتها ، أمراضها، علاجها دار ، واسط .

15- مصطفى، يوسف حمصالح(2019): كهسايتى و سرووشتى مروف، چاپى دووم، چاپخانهى ئهنديشه، سلیمانى.

16- نجار، شیرزاد(2002): التنشئةالسياسيه الشباب،مجلةزانكو-جامعة صلاح الدين.

17_كرمياىى صلاح (۲۰۰۷) سمات الشخصية وعلاقتها بقلق المستقبل لدى العاملين بصورة وقتية من الجالية العراقية فى استراليا

18_ محمد عقيل بن علي المهدي المنهج الفلسفي عند الغزالي وديكارت الموصل للحقيقة، دار الحديث القاهرة، الطبعة الثانية، 1985.

19-به روارى ، رشيد حسين ، ۲۰۱۳ ، به شيك له وانه كانى ريبازى تويژينه وه ، قوتابيانى پولى سنيهى دهرونزانى.

.سه رچاوه ئينگليزى به كان:

- 1- Colman, A. M. (2009). Oxford Dictionary of Psychology. Oxford University Press.
- 2- Combsa, D. R. Penn, D.L(2003). The role of subclinical paranoia on social perception and behavior. Schizophrenia Research 69, Elsevier.93-104.
- 3- Finifter, A. W. (1970). Dimensions of Political Alienation. The American Political Science Review, 64(2), 389-410.
- 4- Finifter, A. W. (1970). Dimensions of Political Alienation. The American Political Science Review, 64(1), 389-310.

- 5- Holi Semetko, "Media use and political engagement in three new democracies". *The International Journal of press* (vol. 17. No.4. 2012) pp.407-432.
- 6- Januška J., Straková, A., Dančík, D. (2021). The interplay among paranoia, social relationships and negative affectivity in a heterogeneous clinical sample: A network analysis. *Journal of Experimental Psychopathology*.
- 7- Keniston, K. (1965). *The Uncommitted: Alienated Youth in American Society*. New York: Harcourt, Brace & world.
- 8- Mark Boukes, "Soft News with hard consequence: Introducing a nuanced measure of soft versus hard news exposure and its relationship with political cynicism", *Communication Research*, 2014. pp.1-31.
- 9- Olsen, M. (1969). Two categories of political alienation. *Social Forces*, 47(3), 288 299.
- 10- Oskarson, M. (2007). Social Risk, Policy Dissatisfaction, and Political Alienation: A Comparison of Six European Countries. In S. Svallfors (Ed.). *The Political Sociology of the Welfare State: Institutions, Social Cleavages, and Orientations*. Stanford, CA, Stanford University Press, pp. 117-148.
- 11- Pantoja, A. D. & Segura, G. M. (2003). Descriptive Representation in Legislatures and Political Alienation Among Latinos. *Social Science Quarterly*, 84(2), 441-461.
- 12- Rasmus Pedersen, "The game frame and political efficacy", *European Journal of Communication* (vol. 27, No.3, 2012) pp.225-240.
- 13- Seeman, M. (1959). On the meaning of alienation. *American sociological review*, 24(6), 783-791

- 14- Smith John (2005). Personality Profile, Primary Personality Type is A
"copyright HIR success is a registered trademark of decision sport
technology U.S.A. on web.
- 15- Strickland. B. B. (2001). The Gale Encyclopedia of Psychology. Detroit:
Gale Group.
- 16- Weakliem, D. and Borch, C (2006). Alienation in the United States:
Uniform or Group-Specific Change? Sociological Forum, 21(3), 415-438.
- 17- Wood, M. (2014). Political Alienation in American Society. University
of Vermont, UVM Honors College Senior Theses, Paper 38.

پاشکۆکان

پاشکۆی ژماره (١) پپوهری کهسایهتی گوماناوی

وزارهتی خویندنی بالاو توئیزینهوهی زانستی

زانکۆی سه لاهه دین - ههولیر

کۆلیژی پهره و دهه / بهشی رینمایی و پهره و دهه ی دهرونی

قوناغی چوارهم / توئیزینهوهی دهرچون

راپرسی شاره زایان بو گونجانی برگهکانی پپوهر

بو..... بهرئیز

توئیزهر ههله دهستی به ئه نجام دانی توئیزینهوهیهکی دهرونی به ناو نیشانی (کهسایهتی گوماناوی و پپوهندی به نامۆبونی سیاسی لای گهنجان) بو ئهم مه بهسته ش پپوهری (فریمان ، ٢٠٠٨) بو (کهسایهتی گوماناوی) به کار دیت که له (٣١) برگه پیکدیت، وه لاهه کانیش (هه میشه ، زور جار ، هه ندیک جار ، به ده گمهن ، هه رگیز) که کهسایهتی گوماناوی بریتیه له (ساکردنه وهی گومانیککی کویرانه به رامبه ر به خه لک و به ئه وانی تر دهره که وئ، هه میشه پالنه ره کان و هه و له کانی خه لک یا ئه وانی تر به نیازیکی خراب لیکه داته وه) بو ئهم مه بهسته ش داوا کارین له بهر ئیزتان به پپی ئه و شاره زاییه ی هه تانه رای خوتان دهر بېرن سه به ره ت به گونجاوی و نه گونجاوی، هه مو ار کردن، زیاده کردن یان کهم کردنه وهی هه ر برگه یه که کله برگه کانی ئهم پپوهره.....

له گه ل ریزدا

توئیزهر:

سه ره پهر شتیار

نازه نین نازاد عمر

د. کاظم زرار احمد

ز	برگه	گونجاوه	نهگونجاوه	تیبینی
۱	کاتهکانم به بیرکردنوه له قسهی هاوریکانم بهسهر دهیم			
۲	زور جار گویم له خهک دهینت که باسم دهکن			
۳	بیزار دهیم له هاوریکانم که بریاری رخنهگرانهم لهسهر ددهمن			
۴	به دلنیايموه هاوریکانم له دوواوه پیم پیدهکن			
۵	زور بیردهکه موه لهو خهکانهی که خوم لی لادهمن			
۶	خهک بهردهوام تانهم لیدهمن			
۷	هاوریکم بهو شیوهیه نهبوو که دهینرا			
۸	نیگهرا ن بووم بهو خهکانهی پاشمله قسهیان لهسهرم دهکرد			
۹	لهو باوره دابووم که خهک منیان بهلاوه ناوه			
۱۰	دلنیام که خهک چاودیریم دهکن			
۱۱	کهسانیک به شیوهیهکی تاک لایمن دژایهتیم دهکن			
۱۲	بهردهوام له گوماندام لهو قسانهی بهرامبهرم دهکریت			
۱۳	بیزار دهیم به کهسانیک که چاودیریم دهکن			
۱۴	دهشلهژیم کاتیک کهسانیک پیم پیدهکن			
۱۵	نیگهرا ن لهو خهکانهی نارزووم ناکن			
۱۶	سهخته بۆمن واز لهبیرکردنوه بینم لهوهی له پاشمله باسم دهکن			
۱۷	به دلنیايموه دهچوسینریموه			
۱۸	خهک بهنازن زیانم پی بگهین			
۱۹	خهکان دهیانویت ههست به ههشه بکهیم بویه سهیرم دهکن			
۲۰	دلنیام لهوهی که کهسانیک کاری نابجی دهکن تاوهکوو بیزارم بکن			
۲۱	دلنیام که پلانگیریهک لهدژم ههیه			
۲۲	خهک به مهبهست دژایهتیم دهکن			
۲۳	دلنیام که کهسانیک دهیانویت نازارم پی بگهین			
۲۴	گومان له هاوریکم دهکم کاتیک درهنگ دهکوویت لهکار			
۲۵	باومرم وایه خهکانهی بهو شیوهیه نین که خویان نیشان ددهمن			
۲۶	ناتوانم واز له بیرکردنوه لهو کهسانه بینم که برهکووتهیان ههیه لهگهل هاوریکم			
۲۷	سهخته واز له بیرکردنوه له خهکانهی بینم که لهپاش مله باسم دهکن			
۲۸	سهرقالم به بیرکردنوه لهو خهکانهی ههولدهمن به نهقههست بیزارم دهکن			
۲۹	ناتوانم واز له بیرکردنوه لهو خهکانه بینم که توشی شلهژانم دهکن			
۳۰	توره دهیم که کهسینک بیهوی نازارم بده			
۳۱	خهک دوژمنایهتیم دهکن به مهبهست			

پاشکۆی ژماره (٢) پيوهري نامۆبوني سياسي

وزارەتی خویندنی بالاو تووژینهوی زانستی

زانکۆی سه‌لاحه‌دین - ههولێر

کۆلیژی پەروەردە / بەشی رێنمایی و پەروەردە دەرۆنی

قۆناعی چوارەم / تووژینهوی دەرچون

بۆ..... بەریز

تووژەر هه‌له‌ده‌ستی به ئه‌نجام دانی تووژینه‌وه‌یه‌کی دەرۆنی به‌ناو‌نیشانی (که‌سایه‌تی گومانای و پیه‌وه‌ندی به نامۆبونی سیاسی لای گه‌نجان) بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش پیه‌وری (احمد، ٢٠١٧) بۆ (نامۆبونی سیاسی) به‌کار دیت که له (٢٨) برگه‌ پیکدیت، وه‌لامه‌کانیش (به‌توندی له‌گه‌ڵی ریک ده‌که‌وم، ریکه‌که‌م له‌گه‌ڵی، بی لایه‌ن، ریکناکه‌وم له‌گه‌ڵی، به‌توندی له‌گه‌ڵی ریکناکه‌وم) که نامۆبونی سیاسی بریتیه له (هه‌ست کردنی تاکه به جیابونه‌وه له حکومه‌ت و کاروباری سیاسی له‌کۆمه‌لگه‌که‌یدا، هه‌ستیکه دوور له به‌رژه‌وه‌ندی تیده‌په‌ریت ئه‌ویش ر‌ه‌ت کردنه‌وه و پشتیوان نه‌کردنه له شێوازی بریار دانی سیاسی ده‌گریته‌وه) بۆ ئه‌م مه‌به‌سته‌ش داواکارین له به‌ریزتان به‌پیی ئه‌و شاره‌زاییه‌ی هه‌تانه رای خۆتان ده‌ربهرن سه‌باره‌ت به گونجاوی و نه‌گونجاوی، هه‌موار کردن، زیاد کردن یان که‌م کردنه‌وی هه‌ر برگه‌یه‌ک که‌له برگه‌کانی ئه‌م پیه‌وره.....

له‌گه‌ڵ ریزدا

تووژەر:

سه‌ر په‌رشتیار

نازه‌نین نازاد عمر

د. کاظم زرار احمد

			۲۴	وا مهزهنده دهكهم كه حكومت خزمهتي بهرژوهندي گروپيكي دياريكراو دهكات لئاو كومهلگا و زور گرنكي به پنداويستي گهنجان نادات.
			۲۵	وا هستهكهم له يارييه سياسيكانى ولاتهكهدا هيچ شويننكم نيبه.
			۲۶	وا بهباش دهزانم كه له چالاكيه سياسيكانى ولاتهكهم بكشيمهوه و بهژدارى نهكهم.
			۲۷	پارته سياسيكان تنها نهوميان لهمن دهويت كه دهنكيان پيندهم، بهلام هيچ گرنكيهك بهراى من نادن.
			۲۸	ههست به ماندويتى و بيزارى دهكهم لهكاتى قسهكردن لهبارهى دوزه سياسيكاندا.

ناوی شماره‌زایان بۆ راستگۆیی روانه‌تی هه‌ردوو پێوه‌ر (پاشکۆی ژماره‌(٣))

ژ	نازناوی زانستی	ناوی سیانی	شوینی کارکردن
١	مامۆستا	د.عزیدین احمد عزیز	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٢	م.ی	نشمیل محمد یوسف	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٣	مامۆستا	د.تانیا وصفی عبده	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٤	م.ی	م. کارۆخ جوهر جلال	کۆلیژی پەروەردە - زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٥	مامۆستا	د.شه‌وبۆ الشمسدین سلیمان	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٦	مامۆستا	د.لمییا کمال الدباغ	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٧	م.ی	جیران صباح عبدالله	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر
٨	م.ی	رێبین رمضان صالح	کۆلیژی پەروەردە- زانکۆی سه‌ڵاحه‌دین هه‌ولێر

پاشکوی ژماره (٤)

زانکۆی سه‌لاحه‌دین-هه‌ولێر

کۆلیژی په‌روه‌رده- به‌شی ڕێنمایی و په‌روه‌ده‌یی ده‌رونی

قوناغی چوارم - توێژینه‌وه‌ی ده‌رچون (2022 – 2023)

به‌رێز.....

به‌مه‌به‌ستی ئه‌نجام دانی توێژینه‌وه‌یه‌کی زانستی توێژه‌ر ئه‌م فۆرمه‌ ده‌خاته به‌ده‌ستی به‌رێزتان که له‌ چه‌ندین برگه‌و و په‌سیار پێک دێت، هه‌ڵبژاردنی راست یان هه‌له‌ بو‌ په‌سیار هه‌ڵه‌وه‌، و هه‌ڵه‌ له‌م نمونه‌ی خواره‌وه هه‌ڵبژاردنی گونجاو بریتیه‌ له‌و بو‌چونه‌ی که به‌ ڕاشکاو‌ی هه‌له‌ی ده‌بژیری ته‌نها به‌ مه‌به‌ستی زانستی به‌کار دێت پێویستی به‌ ناووسین نیه‌.

تکایه‌ بو‌ هه‌ر یه‌ک له‌ په‌سیار هه‌ڵه‌کان ده‌ ستنیشان بکه‌ به‌دیاری کردنی نیشانه‌ی (√)

له‌گه‌ڵ ڕیزدا..

هه‌رگیز	به‌ده‌گمهن	هه‌ندێ جار	زۆر جار	هه‌میشه	برگه
		√			دانیام که هه‌له‌ک چاودێریم ده‌کهن

زانپاری سه‌ره‌کی

ره‌گه‌ز:

می

نیر

توێژه‌ر:

سه‌ر په‌رشتیار

نازه‌نین نازاد عمر

د. کاظم زرار احمد

هه‌رگیز	به‌ده‌گمهن	هه‌ندێ جار	زۆر جار	هه‌میشه	برگه	ز
					کاته‌کانم به‌ بیرکردنه‌وه له‌ قسه‌ی هاوڕێکانم به‌سه‌ر ده‌بهم.	١
					زۆر جار گویم له‌ هه‌له‌ک ده‌بیت که باسم ده‌کهن.	٢

				بېزار دەبىم لە ھاورىكانم كە بريارى رەخنەگرانەم لەسەر دەدەن.	۳
				بە دۇنيايەو ھاورىكانم لە دوواو ە پىم پىدەكەنن.	۴
				زۆر بىردەكەمەو لەو خەلكانەى كە خۆم لى لادەدەن.	۵
				خەلك بەردەوام تانەم لىدەدەن.	۶
				ھاورىكەم بەو شىوہىە نەبوو كە دەبىنرا.	۷
				نىگەران بووم بەو خەلكانەى پاشملە قسەيان لەسەرم دەكرد.	۸
				لەو باورە دابووم كە خەلك منيان بەلاوہ ناوہ.	۹
				دۇنيام كە خەلك چاودىرىم دەكەن.	۱۰
				كەسانىك بە شىوہىەكى تاك لاين دژايەتيم دەكەن.	۱۱
				بەردەوام لە گوماندام لەو قسانەى بەرامبەرم دەكرىت.	۱۲
				بېزار دەبىم بە كەسانىك كە چاودىرىم دەكەن.	۱۳
				دەشلەژىم كاتىك كەسانىك پىم پىدەكەنن.	۱۴
				نىگەرانم لەو خەلكانەى ئارەزووم ناكەن.	۱۵
				سەختە بووم واز لەبىرکردنەو بىنم لەوہى لە پاشملە باسم دەكەن.	۱۶
				بە دۇنيايەو دەچەوسىنرىمەوہ.	۱۷
				خەلك بەنيازن زيانم پى بگەينن.	۱۸
				خەلكان دەيانەوتىت ھەست بە ھەرەشە بكەم بۆيە سەيرم دەكەن.	۱۹
				دۇنيام كە پلانگىرىكە لەدزم ھەيە.	۲۰
				خەلك بە مەبەست دژايەتيم دەكەن.	۲۱
				دۇنيام كە كەسانىك دەيانەوتىت ئازارم پى بگەينن.	۲۲
				گومان لە ھاورىكەم دەكەم كاتىك درەنگ دەكەوتىت لەكار.	۲۳
				باوہرم واىە خەلكاننىك بەو شىوہىە نين كە خۆيان نيشان دەدەن.	۲۴
				تورە دەبىم كە كەسنىك بىھوى ئازارم بەدە.	۲۵
				خەلك دوژمنايەتيم دەكەن بە مەبەست.	۲۶

زانکۆی سه‌لاحه‌دین-هه‌ولێر

کۆلیژی په‌روه‌رده-به‌شی رێنمایی و په‌روه‌رده‌یی ده‌رونی

قوناغی چواره‌م – توێژینه‌وه‌ی ده‌رچون (2022 – 2023)

به‌رێز.....

به‌مه‌به‌ستی ئەنجام دانی توێژینه‌وه‌یه‌کی زانستی توێژه‌ر ئەم فورمه ده‌خاته به‌ر ده‌ستی به‌رێزان که له چه‌ندین بره‌گه‌و و په‌سیار پێک دێت، هه‌لێژاردنی راست یان هه‌له‌ بو‌ په‌سیار هه‌کان نیه، وه‌ک له‌م نمونه‌ی خواره‌وه هه‌لێژاردنی گونجاو بریتیه‌ له‌و بو‌چونه‌ی که به‌ راشکاوی هه‌لی ده‌بژێری ته‌نها به‌ مه‌به‌ستی زانستی به‌کار دێت پێویستی به‌ ناووسین نیه.

تکایه‌ بو‌ هه‌ر یه‌ک له‌ په‌سیار هه‌کان ده‌ سننیشان بکه‌ به‌دیاری کردنی نیشانه‌ی (√)

له‌گه‌ڵ رێژدا..

په‌توندی له‌گه‌لی رێکده‌که‌وم	به‌توندی له‌گه‌لی رێکناکه‌وم	بێ لایه‌ن	رێکده‌که‌وم له‌گه‌لی	په‌توندی له‌گه‌لی رێکده‌که‌وم	په‌رگه
		√			سیاسه‌تمه‌داران چیان بو‌یت ده‌یکه‌ن، جا گه‌ر نێمه‌ رازیبین یا رازی نه‌بین.

زانیا‌ری سه‌ره‌کی

می

نێر

ره‌گه‌ز:

توێژه‌ر

سه‌ر په‌رشتیا‌ر:

:

د.کاظم زرار أحمد

نازه‌تین نازاد عمر

ز	برگه	بەتوندی لەگەڵی رێکدەکهوم لەگەڵی	بێ لایەن	رێکناکهوم لەگەڵی	بەتوندی لەگەڵی رێکناکهوم
١	ئیمه هەرچەندە هەول بەدەین یاسایەکی دیاریکراو بگۆڕین، تێیادا سەرکەوتو نابین.				
٢	سیاسەتەمداران چیان بویت دەیکەن، جا گەر ئیمه رازیبێن یا رازی نەبێن.				
٣	لەو باوەردام که بەرپرسیانی سیاسی گرنگی بەو شتوازه نادن که من و لاوانی هاوشانم بیری لێدەکەینەوه.				
٤	هیچ کەسێک له بریاره سیاسیه گرنهکانی ولات راوێژم پیناکات.				
٥	لەو باوەردام که گۆڕین و راستکردنەوهی پرۆسەى سیاسی کارێکی ئەستەمه				
٦	ئەمن و گەنجانی دیکەى وهک من ناتوانن کاریگەریان هەبێت لەسەر سیاسەتەکانی حکومەت.				
٧	ئەوه من نیم که بریار لەسەر چارەنوسی خۆم دەدم بەلکو حکومەته که بریار لەسەر چارەنوسم دەدات.				
٨	واى دەبینم که رووداوه سیاسیهکان بهیج را و ئارەزووی من بەرپۆه دەچن.				
٩	رووداوه سیاسیهکانی دەوروهەرمان ئالۆز دیارن، ناتوانم راقهی رووداو مکان بکەم.				
١٠	ناتوانم پێشبینی ئەنجامه شیارهکانی قەواریهکی سیاسی دیاریکراو بکەم، له هەلیژاردنهکاندا.				
١١	لام گرنگ نیه کام پارتی سیاسی فەرمان رهوایه یان له هەلیژاردنهکان دەر دەچیت.				
١٢	وایدەبینم که سیاسەتەمداران له ولاتی ئیمه دا هاوکاری خەلک ناکەن له تیگەهیشتی ئەو قەیرانانەى که رووبەرۆوی دەولەت دەبنهوه.				
١٣	واى دەبینم دەزگاکانی راگهیاندن شیکردنەوهی دروست بو رووداو مکانی دەولەتمان پێشکەش ناکەن.				
١٤	زۆر جار بەرپرسه سیاسیهکان پێشبیلی یاسا و ریساکان دەکەن لەکاتی هەلسوکەوتکردنیان لەگەڵ خەلکدا.				
١٥	هەندیک له سیاسیهکان کاریگەریان ههیه لەسەر بریارهکانی حکومەت، که دەبێتە هۆی پشتگوێخستنی بەرژوهەندی زۆرینهی کۆمەڵگه.				
١٦	لەو باوەردام که بریارهکانی دادگا له ولاتی ئیمه دا دەکوێتە ژێر کاریگەری دەستیوهردانی سیاسی.				
١٧	واى بۆدەچم که سیاسەتەمدارەکان دوور دەکەونەوه له بەرژوهەندیەکانی خەلک لەکاتی هەندێ رێکەوتنی دیاریکراو لەنیوان خۆیاندا.				
١٨	حکومەت بێتوانایه لەسەر کۆنترۆڵکردنی رهفتاری کەسی هەندێ له سیاسەتەمداران، ناتوانیت بەرزەفتی بکات.				
١٩	سیاسیهکانی ئیمه هەست به گەورەیی و لوت بەرزى دەکەن بەرامبەر به خەلکی ساده.				
٢٠	بروام وایه سیستمی سیاسی ئیمه لەسەر بنەمای کێپرکی توند بنیاد نراوه، بۆ بەدەستەینانی دەستکەوت به هەر نرخیک بێت.				
٢١	وا مەزەندە دەکەم که حکومەت خزمەتی بەرژوهەندی گروپێکی دیاریکراو دەکات لەناو کۆمەڵگا و زۆر گرنگی به پێداوێستی گەنجان نادات.				

				واستهكهم له ياربيه سياسيهكانى ولاتهكهدا هيچ شويٲٲكم نبيه.	٢٢
				وا بهباش دهزائم كه له چالاكيه سياسيهكانى ولاتهكهم بكشيمهوه و بهژدارى نهكهم.	٢٣
				پارته سياسيهكان تهنها نوميان لهمن دهويت كه دهنكيان پييدم، بهلام هيچ گرنكيهك بهراى من نادن.	٢٤
				ههست به ماندويٲٲى و بيزارى دهكهم لهكاتى قسهكردن لهبارهى دوزه سياسيهكاندا.	٢٥